

Vid Adam Hribar

Nikaragva



Vid Adam Hribar magistar je dramaturgije rođen u Zagrebu 1993. godine. Uz pisanje dramskih tekstova, scenarija, kratkih priča, komponira glazbu za niz kazališnih, filmskih i ostalih multimedijalnih projekata.

Za dramski tekst *Kad stane glazba* nagrađen je na ATAK-ovom regionalnom konkursu *Priče sa balkona, priče sa Balkana*, a kratka priča *Bilješke za preživljavanje* uvrštena je u finale natječaja Kritične mase.

U Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu radi kao dramaturg s redateljem Ivicom Buljanom na predstavama *U agoniji* i *Aretej*. Na radiju se izvode njegove *Nule i ništice* (2017.), radiodrama inspirirana motivima Harmsove istoimene zbirke kratkih priča, *Oskarov san* (2019.), *Od Vlaške do Britanca* (2019.) te *Malo više kiše* (2021.). Njegova drama *Tuneli* prevedena je na makedonski jezik od strane Hrvatskog centra ITI, a njegova drama *404* objavljena je na portalu *drame.hr*.

Trenutno se u Zagrebu postavlja *Poslije nas poplava*, najrecentniji Hribarov dramski tekst.

LIKОВИ:

JOŠKO, otac (55)
KASANDRA, majka (57)
STEFAN, sin (25)
LARA, kći (28)
DJED, Joškov otac (75)
DAVOR, davor (29)

DRA MA

LJETO

Dnevna soba stana koji je zapeo u šezdesetima prošlog stoljeća. Smeđi elementi, bež tapete, stari klavir, gramofon van funkcije koji je tu radi dekora, mnogo odjeće po podu, na kauču, natršani ormari koji se ne mogu do kraja zatvoriti.

Jedan građanski stan čije raspadno stanje djeluje podjednako bezizlazno i romantično. U pozadini zbivanja, na zidu izvješeno mnoštvo fotografija obiteljske mitologije. U prvom planu scene je Joško, otac familije. Sjedi za stolom kojeg od kuhinjskih elemenata dijeli šank. Čita novine, pored njega dekanter vina. Kasandra sjedi na kauču s druge strane sobe i bezizražajno pilji u televizor. Pogledavaju se tek mjestimično, suviše zauzeti vlastitom rekvizitom.

JOŠKO
Obiteljska drama na Pagu.

KASANDRA
Čitala sam već o tome.

JOŠKO
Otac je bacio djecu kroz prozor.

KASANDRA
Nije baš tako bilo.

JOŠKO
Ovdje tako piše.

KASANDRA
Nije baš sve tako kako piše.

JOŠKO
I sebe je pokušao ubiti.

KASANDRA
To znam.

JOŠKO
Završio je u bolnici u Zadru.

KASANDRA
Vidjela sam na vijestima.

JOŠKO
Misliš da je završio tamo kod Jadranke? Jadna žena, čega se nagleda sve.

KASANDRA
Barem ima stalnu plaću.

JOŠKO
Da, i godišnjeg tjedan dana.

KASANDRA
Sama je birala.

JOŠKO
Je, baš svi mi biramo što ćemo u životu. Kao da sam ja birao...

KASANDRA
...ne započinji, kviz će mi sada.

JOŠKO
Kao da sam ja birao ovakav život. Pogledaj ovaj nered. Više se nitko o ničemu ne brine. Moja mama se brinula jedina pa evo leži u krevetu nepokretna. Meti, meti, brini se o familiji, plaćaj račune, pazi da svi imaju zimske cipele, takvi prvi stradaju. Treba živce i snagu čuvat za

mirovinu. Ako zdrav potegneš do sedamdesetpete, lako potegneš do sto. Danas se treba paziti, a nitko više ne pazi.

KASANDRA
Nitko ne obraća pažnju. Ide kviz, šuti.

JOŠKO
Nije ovaj svijet dizajniran više za starce.

KASANDRA
Kao da je ikada postojao neki dizajn.

JOŠKO
Praviš red i naruga ti se život. Jadna mama, kako mi je žao.

KASANDRA
Trebali smo klimu stavit. Po ljeti se za klimu naručuju samo kreteni.

JOŠKO
Cijelu zimu smo preživjeli bez radijatora, budemo i ljeta bez klime. Pa tog prije nije ni bilo.

KASANDRA
Ali nije bilo tako vruće na Zemlji.

JOŠKO
Na Zemlji. Hoćeš reći da nije bilo vruće u Sahari kada je Hanibal kroz nju jahao?

KASANDRA
Jesi li ikada vidio slona u pustinji?

JOŠKO
A jesi li ti?

KASANDRA
Ide kviz, šuti molim te.

JOŠKO
Ovo ti je repriza ionako. Do jeseni će sad samo reprize ići.

KASANDRA
A ti znaš.

JOŠKO
Po ljeti pošteni svijet ide na odmor.

KASANDRA
A ti imaš veze s poštenim svijetom?

JOŠKO
Ja sam sada kriv zbog Joze, Branka i ostalih smeća koja su se zadužila?

KASANDRA
Ti si im vjerovao, mislio da će nam sve vratit. Ljudi su zločesti, ali su i glupi.

JOŠKO
Ti si blagosloвила. Mogla si me upozorit kad si tako pametna.

KASANDRA
Mene njihovi novci više ne zanimaju. Sada su ti dugovi naši. A sad šuti.

JOŠKO
Šutim! Eno ti Joze i Branka na zidu tamo vise!

KASANDRA
Da se sjećaš svojih grešaka.

JOŠKO
Da se sjećamo naših grešaka.

KASANDRA
Ti si u naš lijes prvi čavao zabio.

JOŠKO
(*pogled na televizor*)
Jedini sultanat na svijetu su Bruneji. Vidiš da je repriza. Ili uopće ne slušaš pitanja. Samo piljiš u tu kutiju.

KASANDRA
A ti piljiš u novine, ista stvar.

JOŠKO
Zanima me što se u svijetu događa. A televizor, samo nas lažu. Nema više nikoga za čuti ni vidjeti.

KASANDRA
To si u novinama pročitao?

JOŠKO
Ajde, ajde.

Truba, poput one na biciklu. Joško odlazi u sobu koja se na-

lazi s desne strane. Kasandra ne skreće pogled s televizora. Joško se brzo vraća.

JOŠKO
Žedna je, jadna. Je, stvarno je vruće za lipanj.

KASANDRA
Nije inače ovako vruće, nije još ni ljeto.

JOŠKO
Ljeto je.

KASANDRA
Nije još.

JOŠKO
A, eto, izgleda da je. Mogla bi i ti proviriti mami malo.

KASANDRA
Jesam jutros.

JOŠKO
Jutros.

KASANDRA
Mogla bi nam se i djeca malo brinuti.

JOŠKO
Imaju oni svog posla.

KASANDRA
Ako misliš na studij, ne mare previše za to.

JOŠKO
Stefan se dao u knjige.

Joško nalijeva vodu u bavarsku kriglu od litre, odlazi u sobu svoje majke pa se vraća.

KASANDRA
Što si litru natočio da je ne moraš više obilaziti?

JOŠKO
Ti šuti. A tata spava kao zaklan.

KASANDRA
Ima čovjek godine.

JOŠKO
Jedva čekam te godine.

KASANDRA
A gdje su nam djeca?

JOŠKO
Stefan je u knjižnici.

KASANDRA
Mogli bi i oni početi zarađivati malo. Ne možemo živjeti samo od mirovine tvojih roditelja.

JOŠKO
Prvo neka se obrazuju. Jesi čula Stefana kako zna nabrojiti sve rijeke u Europi?

KASANDRA
Nisam.

JOŠKO
Kao pjesmicu ih zna. Sve.

KASANDRA
Ne znam kako će se s tim zaposliti. Ili što već.

JOŠKO
Ovaj svijet ubija humaniste. Pametni telefoni i budale.

KASANDRA
Zato si ti jako pametan.

JOŠKO
Zato me djeca ne poštuju, jer vide kako se razgovaraš sa mnom.

KASANDRA
Napisala sam poruku Lari da ode u ljekarnu. Ima moj recept.

JOŠKO
Čini se dobar dečko.

KASANDRA
Davor?

JOŠKO
Davor taj, tako je.

KASANDRA
Ne želim imati u svom životu nikakve Davore. To su cvjećari, profesori tehničkoga i ljudi koji popravljaju bicikle.

JOŠKO
Davori?

KASANDRA
Davor, da. Pun mi je kurac više.

JOŠKO
Pazi na jezik, molim te. Zbog mojih roditelja ako ništa.

KASANDRA
Imam 57 godina i puno toga sam proživjela i ako sam se za ista borila, bilo je za to da mogu reći kurac. I u ovoj kući nema cenzure. To je bio dogovor kad sam pristala živjeti s tvojima.

JOŠKO
Toga se ne sjećam.

KASANDRA
Moji uvjeti su bili više nego očiti.

JOŠKO
Imao sam i ja svakakvih uvjeta pa se o tome ne govori. Da će mi oni koje sam smatrao prijateljima vratiti novce. Moji su trebali poslati Stefana na vozački. Lara je trebala diplomirati. Sve je propalo otkako je mama u krevetu.

KASANDRA
Proliveno mlijeko.

JOŠKO
Ali vjerujem da Davor nije proliveni slučaj.

KASANDRA
To još ne znamo.

JOŠKO
Barem nije jebivjetar.

KASANDRA
Ide kviz i nisi zašutio kako sam te zamolila. Što ti kaže mama?

JOŠKO
Ne priča puno.

KASANDRA
Onda je pitaj nešto. Treba se starije poticati, kao djecu.

JOŠKO

Baš si ti našu djecu poticala. Ja sam Stefanu kupio za osmi rođendan onaj atlas i vidi ga sada. Zna sve rijeke u Europi. Ja sam taj koji je vjerovao u njega.

KASANDRA

Gdje će ga dovesti to?

JOŠKO

Dobar roditelj vjeruje u svoju djecu. Ne pita se gdje vodi njegova ljubav.

KASANDRA

A ja se pitam pa sam loš roditelj?

JOŠKO

Ti si nervozna.

KASANDRA

Hedervari.

JOŠKO

Što s njim?

KASANDRA

Točan odgovor.

JOŠKO

Nije nego Mažuranić. (*Gledajući u novine*) Čovjek je ubio vlastitu djecu. Što ostaje bez budućnosti?

KASANDRA

Reprize, natoči mi čašu vina.

JOŠKO

Mama mi se čini zabrinuto.

KASANDRA

Oko čega?

JOŠKO

Oko svoje situacije.

KASANDRA

Ima sto godina i nepokretna je. Dosta nezgodna situacija.

JOŠKO

Da smo mi na njenom mjestu, tulili bi. Kakva žena.

KASANDRA

Savršena.

JOŠKO

Samo je u krivo doba starica.

KASANDRA

Moja mama nije imala kabelsku.

Ključevi u bravi. Otključavanje vrata. U dnevnu sobu ulazi Stefan.

JOŠKO

Stefane, sine.

KASANDRA

Ni snimač serija. A imala je i bolji ukus. Stefane, pozdravi baku.

Stefan odlazi na desnu stranu scene, otvara vrata.

STEFAN

Umjesto da me pozdraviš govoriš mi da pozdravim baku? Bok, baka.

Zatvara vrata od sobe.

JOŠKO

Kako je u knjižnici?

STEFAN

Vruće, tata.

Stefan pogleda u televizor.

STEFAN

Volga. Volga je najduža rijeka u Europi sveukupno, a najduža koja leži kompletno u Europi je Dunav. Ali Volga je najdulja, Dunav je druga najdulja rijeka.

JOŠKO

Bravo, bravo.

KASANDRA

Pitaj baku kako je.

STEFAN

Pitao sam.

KASANDRA

Nisi, rekao si bok baka.

STEFAN

Pitam je često, stvarno tata. Čudno si me pogledao.

JOŠKO

To su moji ljetni pogledi. Kako ispiti?

STEFAN

Puno ih je.

KASANDRA

Pričaj s bakom bit će joj drago.

STEFAN

Boli me glava. Vlažno je.

JOŠKO

Kiša će.

KASANDRA

Moglo bi se rashladiti malo. Nije prirodna ova vrućina.

STEFAN

Oblačno je i sparno.

KASANDRA

Mliječno je nebo. Jeza me hvata.

JOŠKO

Uopće nije tako vruće. Je, ali ništa strašno. Gdje ti je sestra?

STEFAN

Kod Davora. Čuli smo se jutros. Jeli su bifteke jučer.

JOŠKO

Ti govori protiv Davora, ali uvijek imaju doma smrznute bifteke.

STEFAN

Malo sam gladan.

JOŠKO

Jesi li doručkovao?

STEFAN

Jesam. U pekari. Je li netko kuhao?

JOŠKO

Djed ti spava. Rekao je jučer da će danas kuhati, ali je prespavao cijeli dan.

STEFAN

Bio sam uvjeren da ima ručka. Osjetiti miris pohanja u zgradi i onda na vratima shvatiti da to nije kod nas.

KASANDRA

To je zbog tvojih nerealnih očekivanja prema životu.

JOŠKO

Sve manje i manje mjesta ima za sanjare.

KASANDRA

Djeca su nam imala pohano djetinjstvo.

JOŠKO

Mama je puno pohala.

KASANDRA

Nikada s prezlama, uvijek na pariški.

JOŠKO

A to kao ne valja?

KASANDRA

Pohano djetinjstvo sa zlatnim koricama. Na pariški ne možeš dobiti tu teksturu. Ali, treba se ustati rano i otići u ribarnicu, kupiti kilu srdela, samo u pećnicu i zalimunit. Milina. Kad će ti sestra doći?

STEFAN

Nemam jebenog pojma.

JOŠKO

Pazi se. Doma i možeš, ali na ulici je ružno čuti psovku. Vidio sam čovjeka kako pljuje na tramvaj jer ga vozač nije pričekao. Da smo to vidjeli prije 50 godina, ne bismo vjerovali. Čovjek u košulji i cipelama.

KASANDRA

A bilo je i smrtne kazne.

STEFAN

Smrtna kazna za pljuvanje?

KASANDRA

Nisam to mislila.

JOŠKO

Ipak se nekako kao čovječanstvo krećemo naprijed.

KASANDRA
Mi smo greška iz koje čovječanstvo uči.

JOŠKO
S tog kauča se teško može ići naprijed.

KASANDRA
Začepi! Na godišnjem sam.

JOŠKO
Ti začepi! Što sam ti rekao maloprije?

STEFAN
Što si joj rekao maloprije?

KASANDRA
Ništa mi nije rekao. Ako si gladan, naruči. Ili probudi djeda. On je rekao da će kuhati.

STEFAN
Tata, da ga budim?

JOŠKO
Kad bi moja mama sad nama spohala šnicle. Smiješno je da se pedesetogodišnjak može i dalje veseliti pohancima svoje mame.

KASANDRA
Smiješno? Groteskno. Koliko sam se ja napohala.

Tata odlazi do vrata od sobe svojih roditelja. Nježno pokuca.

JOŠKO
Tata, tata, tvoji pilići su gladni.

KASANDRA
Naručite, ako podijelite neće skupo ispasti.

STEFAN
Gladan sam i vrti mi se, a moram učiti.

JOŠKO
Ne brini, pojest ćemo nešto i neće ti se vrtjeti. Sestra ti je danas jela?

STEFAN
Je, poslala mi je fotografiju. Neko meso iz rerne.

KASANDRA
Pokaži, odmah. To bi trebala biti koljenica. Samo posolit treba i dugo je treba peći. I to s krumpaćima, malo ru-

žmarina s balkona. Znaš kako sam ja janjetinu uvijek pet sati pekla.

JOŠKO
Vela Gospa.

KASANDRA
Jesi ti pitao svoju mamu je li gladna?

JOŠKO
Sve manje jede. Jesi li ti gladna?

KASANDRA
Jela sam štapiće.

STEFAN
Od janjetine do štapića.

JOŠKO
Što to sad znači?

KASANDRA
To znači da jedan dan jedeš janjetinu, drugi dan štapiće, ništa čudno nema u tome. Koliko sam se ručkova nabacala u smeće.

JOŠKO
Koliko?

KASANDRA
Znaš dobro koliko.

STEFAN
Ja se ne sjećam da si išta bacila.

KASANDRA
Zato što nisi došao kući. Zato sam i bacala ručkove. Kad će ti sestra doći?

STEFAN
Nazovi je i pitaj, nisam njena tajnica.

JOŠKO
Znači samo nas dvojica jedemo. Dva lava.

STEFAN
Lihtenštajn je jedina zemlja u Europi koja nema izlaz na more, ali nije samo jedina u tome, zapravo u tome nije uopće jedina, ali jedino Lihtenštajn graniči samo sa zemljama koje nemaju izlaz na more.

JOŠKO
Odlično.

KASANDRA
Ja uopće ne razumijem tvoju opsesiju. Osim svega studiraš građevinu.

JOŠKO
Pa u svim zemljama treba graditi.

KASANDRA
Ti si davno prolupao.

JOŠKO
E pa ti bi se svađala, a ja ću jesti sa svojim sinom.

Na scenu dolazi Djed, poletno i naspavano.

KASANDRA
Nije vas htio probuditi, samo je neoprezan.

DJED
I trebao me probuditi. Hvala ti Joško. Prespavao sam alarm. Navio sam ga da poslušam vremensku prognozu za sutra. Što kažu?

KASANDRA
Mogla bi kiša, ali nisu sigurni.

DJED
Što kažu za tlak?

KASANDRA
Nisam slušala.

DJED
Nemojte naručivati, sad ću ja ubacit tjesteninu.

JOŠKO
Nisam znao da ima tjestenine.

KASANDRA
Kako bi i znao?

JOŠKO
A ti si znala?

KASANDRA
Znala sam.

JOŠKO
Mogla si reći.

KASANDRA
Rekao si da ćete naručiti.

DJED
Sanjao sam da letim.

JOŠKO
Ti si rekla da naručimo. Da sam znao da ima tjestenine, pa ja bi ju.

KASANDRA
Što bi ju?

JOŠKO
Ubacio.

DJED
Samo ti sjedni, za čas će biti. *(zapjeva sebi u bradu)*
Bijele ruže, nježne ruže, cvjetale su...

STEFAN
Sva sreća, ne mogu više kruh jesti. Svaki dan pekara. Nekada i za doručak, ručak i večeru.

DJED
Kad su me primili u sjemenište, sjećam se, jeo sam samo žgance mjesec dana. Ništa mi nije falilo.

KASANDRA
Ja kada jedem kruh samo si zamišljam kako se to mokro brašno lijepi po organima kao po prstima kada mijesiš tijesto. Imamo li soda bikarbonu?

DJED
U Japanu uvijek sve kuhaju pred tobom. Tako da uvijek znaš što jedeš. A ovdje na Zapadu volimo skrivati stvari iza zatvorenih vrata. Takva smo kultura.

KASANDRA
Zato tamo majmune jedu.

STEFAN
Znaš kako je majmun fin samo kad ga se malo posoli i u rernu. Milina.

JOŠKO
Branim ti da se tako sa svojom mamom razgovaraš.

STEFAN
(djedu se dere na uho)
Kina, Nepal, Butan, Laos, Kambodža, Burma ili Mjanmar, Vijetnam, Mongolija, Indonezija, Malezija, Filipini jedini katolici, Japan, Istočni Timor, Južna i Sjeverna Koreja.

JOŠKO
Čestitam ti.

STEFAN
I Singapur i Bruneji. To bi bila cijela istočna Azija.

DJED
Pa kao navijen si. Učite li to na fakultetu?

STEFAN
Ne, to ja ovako sam. U tramvaju i prije spavanja. Mama jesi čula?

JOŠKO
Naljutio si je, i razumijem što ju je naljutilo. Ti si je naljutio.

KASANDRA
Nisam ljuta. Svejedno mi je.

JOŠKO
Tako je meni moja mama govorila. Kad bi bila povrijeđena, prestala bi vikati. Onda bi rekla, Joško, neću se derati, ljuta sam pa pričam ovako. A mirno bi tada pričala. To je najstrašnije bilo od svega.

STEFAN
A zašto više ne viče? Znači li to da je ljuta?

DJED
Nije ti baka ljuta na nikoga, osim svega ima trubu. Imamo krasan život. Sina i unuke. Nju.

Kasandra odlazi sa scene.

JOŠKO
Možda ona nije. Ali sada, tvoja mama i ti. Imate situaciju. Ovo je jedna od onih situacija. Jest ćemo i ona će se vratiti i ja ću osjetiti da se događa nešto u zraku.

STEFAN
Oprosti. Strahovito sam gladan. Znaš da Lara ima dečka?

DJED
To se djedovima ne govori.

STEFAN
Sada znaš.

DJED
VečERICA će za 10 minuta.

STEFAN
Stra-ho-vi-to sam gladan.

DJED
Dobro je dok si gladan. Hrane i znanja. Kad su pitali čelista koji je imao osamdeset godina zašto i dalje vježba violončelo tri sata dnevno rekao im je zato što je konačno osjetio da napreduje.

STEFAN
Afganistan, Pakistan, Tadžikistan, Turkmenistan, Uzbekistan, Kirgistan i Kazahstan.

JOŠKO
Da. I ja bih mogao jesti.

DJED
I ja bih. Znae što sam razmišljao?

JOŠKO
Što tata?

DJED
Možemo li jedan dan otići u dućan i kupit mi na Diners novi laptop?

STEFAN
Mislim da si stvarno zaslužio novi.

JOŠKO
Apsolutno, tata. Na tvoj Diners, da.

DJED
Hoćemo li moći instalirati isti onaj šah koji imam na onoj starudiji?

Sjedaju za stol i večeraju.

JOŠKO
To će ti Stefan prebaciti, on se relativno razumije u tehnologiju. Svi su danas na kompjuterima.

Kasandra se vraća u sobu, gleda u televizor, sjeda na kauč.

KASANDRA
Opet su osvojili novce.

JOŠKO
Te novce koje su zaradili već su davno potrošili. Reprize, rekao sam ti.

KASANDRA
Čestitam ti.

JOŠKO
Ne moraš mi čestitati. Volim kad je ovako puno češnjaka.

DJED
To je za nas koji ne pijemo rakiju.

JOŠKO
Ne znam za Stefana.

STEFAN
Ne pijem rakiju.

DJED
Ja sam sve svoje prijatelje koji su bili na žesticama pokopao.

STEFAN
Jako je fino.

DJED
A i one koji nisu bili na žesticama, njih sam isto pokopao.

KASANDRA
I nas ćete pokopati, a nismo ni na čemu. Gdje ti je sestra? Rekla je da će doći do dnevnika.

STEFAN
Kao da ona zna kad je dnevnik, ne zanima to nju.

KASANDRA
Zaboravljam kako ne smijem računati na nikoga ovdje.

JOŠKO
Ja sam ti mogao otići.

KASANDRA
Zašto bi mi po lijekove išao netko zbog koga uzimam lijekove?

Joško se diže sa stola, demonstrativno baca partihlicu. Odlazi.

DJED
Što je sad bilo?

STEFAN
Dobro je, nema veze.

DJED
Što mu nije fino?

STEFAN
Kupit ćemo ti laptop.

DJED
Fino.

STEFAN
Predlažem ti da opereš suđe i odmoriš se. Mama?

Djed ustaje, uzima suđe i odlazi nad sudoper.

KASANDRA
Ha?

STEFAN
Razmišljao sam.

KASANDRA
I?

STEFAN
Zapravo, odlučio sam.

KASANDRA
Odluke su bolje od razmišljanja. Djela, Stefan, djela, pamti. Sve ovo što vidiš oko sebe, razjebane okvire od fotografija, mrlja od vlage u kupaonici, krevet bez dasaka, ova obitelj, sve je krhko. A zašto?

STEFAN
Daj pričaj, ne ispituj me.

KASANDRA
Pitam te normalno.

STEFAN
Zašto misliš da sam glup?

KASANDRA
Nisam ništa rekla. Osim svega ja više ne mislim.

STEFAN
Što si htjela reći?

KASANDRA
Sve će otići u kurac.

STEFAN
To si htjela reći?

KASANDRA
Nije bitno. Kurac.

DJED
Nemoj, molim te. Ja svaki svoj dan doživljavam kao novu stranicu romana kojeg želim čitati. A u tom romanu ne bih volio vidjeti riječ kurac. Vidiš kako su psovke poput virusa? I ja sam je sad izgovorio.

STEFAN
Mama, htio sam ti nešto reći?

Tata se vraća.

JOŠKO
Kako mi to možeš govoriti?

KASANDRA
Što?

JOŠKO
Ono što si rekla o meni i lijekovima i to još pred tatom i Stefanom.

KASANDRA
Malo sam se zaletila.

JOŠKO
Puno se ti zaletavaš. Mogla bi pripaziti malo.

KASANDRA
Da nas ne baciš s balkona.

JOŠKO
Molim te. Kada sam ja digao ruku na nekoga? Ja više ne znam što se događa.

KASANDRA
Ništa se ne događa. Sada čekamo.

JOŠKO
Ja ne čekam. Na svome sam. I tako je kako je.

DJED
Sanjao sam da letim.

STEFAN
Meni ovo izgleda kao san. I jebeno je vruće. Ne znam može li biti vruće u snovima.

DJED
Što se uopće događa?

STEFAN
Baš o tome pričaju i oni.

DJED
O čemu?

STEFAN
Tata je rekao *ja više ne znam* što *se događa*, a mama je rekla *ništa se ne događa*.

KASANDRA
U pauzi smo između činova.

JOŠKO
Ja tražim stabilnost.

KASANDRA
Od života se može toliko više dobiti.

JOŠKO
A do čega je tebi?

KASANDRA
Do morskog povjetarca kojeg se više ni ne sjećam, do kisika koji će raširiti požar da nam stan izgori do temelja.

JOŠKO
Neki gase požare, a neki su prokleti piromani i tu nema pomoći.

DJED
Ako vam ne treba psihijatar treba vam psihopat.

STEFAN
Funafuti. Funafutifunafutifunafuti. Funafuti je glavni grad oceanskog dijamenta Tuvalua. Zvuči kao neki ananas ili nešto, mogao bih zagristi taj grad i ljepljivi sok bi mi iscurio niz bradu. Nisam više gladan, hvala!

KASANDRA
Kad će ti sestra doći?

STEFAN
Na kiosku kupuje rizle. A Kiribati, također oceanska država, prva je država koja će nestati.

KASANDRA
Jeza me hvata kad si ovako čudan.

STEFAN
Državljeni Kiribata su već potpisali sporazum s drugom zemljom o preseljenju kompletnog stanovništva, kada dođe trenutak. Tata će reći sinu, sine, Kiribata više nema. Pacifik nam je običaje pošljokao. Pakiraj kofere, upadaj u čamac.

KASANDRA
Nećemo se više svađati.

JOŠKO
Molim te da se ne svađamo. Ja želim biti stablo koje će vam raditi sjenu kad je pakleno vruće i želim vam biti sunce kada je teško. Želim biti samojed koji vuče sanjke naše obitelji. A svi ste vi na mojim sanjkama.

DJED
Ja sam vaš Djed Mráz. Šah mat.

KASANDRA
U pauzi smo između činova. Jedno vrijeme sam puno kašljala, a tvoja mama je povraćala svaki dan iza ručka. Stefan se nije tuširao mjesec dana, ti si se gušio u suho-mesnatim proizvodima, a Lara je slomila nogu. To je bila prekretnica.

DJED
Osjećam se kao tipfeler. Nisam riješio križaljku u današnjim novinama. Samo jednom duša cvjeta, samo jednom srce voli...

Djed odlazi sa scene, u staračku sobu.

JOŠKO
Kakva prekretnica?

KASANDRA
Nismo znali kako dalje, ali smo zajedno bili u tome. Smrt je kružila oko naše zgrade, ali smo i njoj postali nezanimljivi.

JOŠKO
Zato što nas život voli. I kad smo bili u tom mraku, mislio sam na Larine role i Stefanov romobil što smo im kupili za jedan Uskrs. Sunce je grijalo, a mi smo sjeli u auto, otišli u šumu, sjeli na proplanak, jeli smo štrudle i čekali sumrak.

STEFAN
Samo što niste mislili na to da romobil ne ide po travi. Jebem vam mater i vašim savjetima, pripremate nas za život tako da nam kupite romobile i onda nas ostavite na livadi. To je vaš odgoj. Pokušavam nešto učiniti sa sobom, ali ne ide. Nemam zimske gume, shvaćate?

KASANDRA
Ja se ne sjećam štrudli.

JOŠKO
Tvoja mama je napravila gibanicu.

STEFAN
Ako ti misliš da je život štrudla, a zapravo je gibanica, onda si kurac od roditelja.

JOŠKO
Kako se to razgovaraš sa mnom?

KASANDRA
Dobro je, Joško, osam je sati.

JOŠKO
Nastavi.

STEFAN
Samo sam to htio reći.

JOŠKO
Roditelji nisu boksačke vreće po kojima djeca mogu udarati kako god pozele. Nitko nije toliko jak.

STEFAN
Jaki ste, jaki. Oboje.

KASANDRA
Stefane.

STEFAN

Ni ne znate koliko ste jaki. Pogledajte kako se iznutra raspadate, a kako ste staloženi.

JOŠKO

Stefane.

(patetično, pjevno)

STEFAN

Pogledajte kako se sve oko vas raspada, a vi pijuckate. Svemu znate uzrok i lijek, a pritom tonete u kauč sve dublje i više vas nitko ne može ni čuti.

KASANDRA

Mislim da svi malo previše u sebi razmišljamo, a premalo razgovaramo.

STEFAN

Ovdje se samo to radi!

JOŠKO

Prvo faks pa onda sve ostalo.

STEFAN

A gdje je sve ostalo? I tko mi garantira da će sve ostalo čekati? Kao da sve ostalo zaboli kurac za mene? Što je uostalom sve ostalo? Što je od vas ostalo?

Bakina truba se ponovno oglašava.

JOŠKO

Stefane, odi baki, vidi što želi.

STEFAN

Ne mogu sada.

JOŠKO

Ima pravo, da se mama ne brine. Sav si se uzrujao. Diši.

KASANDRA

Diši.

STEFAN

Nauru, Palau, Fidži, Papua Nova Gvineja, Vanuatu, Tuvalu...

JOŠKO

U pravu si, to je točno. To su države.

KASANDRA

Sjeti se samo mojih kolača od kokosa. Kakvu imaju kremu. I biskvita tek toliko da se ne raspadnu. Čista čokolada i kokos. Putar se polagano predaje tavi, miris mu se širi stanom. Polagano se stapa s tamnom čokolodom u konture nježnog djetinjstva.

JOŠKO

Baka pušta ploče, djed nas zabavlja hodajući na rukama.

STEFAN

Idem vidjeti što baka treba.

JOŠKO

Jednostavna vremena.

KASANDRA

Nikada nije bilo jednostavno. Pitanje pucanja je pitanje vremena. Nismo svi od elastike.

JOŠKO

Za jednostavne ljude postoje i jednostavna vremena.

KASANDRA

Znaš li ti nešto o binarnom sistemu?

JOŠKO

Slutim novu uvredu.

KASANDRA

Same nule i jedinice su tebi u glavi. Mama nula sin jedan, loše jedan nula dobro jedan jedan, ružno jedan nula nula lijepo jedan nula jedan.

JOŠKO

I dobro slutim.

KASANDRA

Ne slutiš ništa dobro.

JOŠKO

A možda ti je Stefan rekao i istinu.

KASANDRA

Puno prije će on reći nego ti. Jednostavna vremena.

JOŠKO

Osim svega nije kritizirao mene nego nas, tako da ako je u pravu, u pravu je za nas oboje!

KASANDRA

Jednostavnost poistovjećuješ sa srećom. A gdje nam je kćer zapela.

JOŠKO

Zapela je kada je pala razred.

KASANDRA

Neka pada gdje hoće, samo neka se drži dogovora.

JOŠKO

Znaš, podrška je bitna za održavanje sreće.

KASANDRA

Kad ćeš imati nešto za reći što nije zahodska literatura onda govori.

JOŠKO

Možeš ti misliti da si ne znam kako pametna, ali znaj da ja ovdje ispadam onaj pravi. Svadali smo se, pustio sam, od osam do osam i pet je Stefan divljao, pustio sam i njemu. Dobio sam par udaraca, a ti nastavljaš. Jer te zabavlja ovdje sjediti i raditi predstave.

KASANDRA

Jako se zabavljam. I vi ste isto u reprizama.

Zvono na vratima, Joško odlazi otvoriti.

JOŠKO

Opet nemaš ključeve?

LARA

Bok. Mamica bok. Bakica, boook! Stefane kako si?

KASANDRA

Vidi to sunašce.

LARA

Baš sam napapana.

KASANDRA

Vidjeli smo slike. Je li to bila koljenica?

LARA

Jož, da znaš, nemam pojma. Ali je bilo jako sočno. Davor i njegov tata su zajedno pekli.

KASANDRA

Dođi da te pomirišem.

LARA

Izvoli.

KASANDRA

I imaš nešto za mene.

LARA

Skoro sam zaboravila.

KASANDRA

Pečenje je. A i pili ste nešto. Drago mi je da probavljaš ukusnu pečenku.

LARA

Konjak smo pili.

JOŠKO

A kada ćemo Davora vidjeti uživo?

LARA

Ne znam, tata, kada on odluči.

JOŠKO

Ja mu se neizmjereno veselim.

KASANDRA

Larica, samo mi čašu vina donesi.

LARA

Ljudi, ovdje je odvratno vruće. Otvorite prozore. Što ste radili?

STEFAN

Ovdje se žustro razglaba.

Na scenu se vraća Djed u šlafroku.

DJED

Ne mogu zaspati od vaših metafora. Lara!

LARA

Didica, hoćemo li zaplesati?

DJED

Ooo. U Fužinama osamdesetprve smo tvoja baka i ja plesali ča ča ča.

KASANDRA

Uspomene nas ne mogu još dugo držati na okupu. U jednom trenutku kada ti život prestane imati smisla, čini se zgodno raditi od njega muzej.

JOŠKO

A ja sam kustos?

KASANDRA

Ti si kurac.

JOŠKO

Ti si od svog života napravila streljanu, a naša srca su mete.

STEFAN

Sudan i Južni Sudan, Južna Afrika, Sjeverna Makedonija, Sjeverna Koreja, Južna Koreja.

LARA

Sada će ući zraka pa ćete se sjetit da morate disati.

KASANDRA

Zaboravili smo disati, svakako. Reci Davoru da ako želi doći da je dobrodošao.

DJED

Ja imam pravo biti u muzeju. Imate sreće što vam baka ne naplaćuje upad. Laku noć pilići.

LARA

Ljeto je i vi ste u zatvorenom bez klime.

KASANDRA

Trebamo je namontirati samo što tvog tatu ne zanima. Pluća su mu puna lažnih uspomena.

LARA

Zna Davor hrpetinu majstora. Samo ih vadi iz džepova.

JOŠKO

A ja kao ne? Dužni smo plinari, na to tata nema trajni nalog.

KASANDRA

Ali ti zato imaš trajni nalog s mojim životom, *(tone u san, duboko diše)* svaki mjesec se skida od mene.

LARA

Ja bih isto mogla odspavati, trbuščić mi se mora odmoriti.

JOŠKO

Spavaj, Lara. Dobro je.

Stefan odlazi po čašu vode, Lara ga s kauča pogladi po ruci.

JOŠKO

Stefane, hoćemo li popiti pivicu?

STEFAN

Ne znam. Vruće je. Pivo će mi usisati svu slinu i stisnuti mi grlo.

JOŠKO

Imaš pravo. Ne smijemo ti buditi mamu. Dovoljno nam je nesreće prorekla za danas.

JESEN

Prizor koji je scenografijom identičan prvom. U dnevnoj sobi su Kasandra, Joško, Lara i Stefan. Drže se uplašeno, mjestimično maleno, svečano. Bakinu trubu poput lovačkog trofeja drži Joško u krilu. Nitko ne plače.

JOŠKO

Ne tugujte, djeco. Izgubili smo veličanstvenu ženu. Ona je svojom tišinom pred vječno spavanje sve izgovorila.

KASANDRA

Preostalo nam je dobro se napiti.

JOŠKO

Pijte, naravno. Neću nikome zamjeriti. Ja ću prvi. Za našu mamu, baku, računovođu i duhovnog vođu.

KASANDRA

Da je Davor došao na večeru, sada bi bio s nama. Šteta.

LARA

Pusti, mama, nema veze. Doći će na pogreb.

KASANDRA

Nisam mislila da ću ga na taj način upoznati.

STEFAN

Tko je ovo mogao predvidjeti?

JOŠKO

Tko? Stvarno, nitko. Dan se činio kao i svaki drugi. Sumrak se činio kao i svaki drugi.

STEFAN

Ništa ne smije umrijeti na jesen.

KASANDRA

Stefane, ljubavi moja dobra.

STEFAN

Godišnja doba su bila zadnja linija obrane mog života.

KASANDRA

Moja mama utonula je u san u najduljoj noći u godini.

JOŠKO

Draga, nisu sve smrti tako pjesničke.

KASANDRA

Ali svaka smrt nešto govori. Kao i svaki život. Dragi.

STEFAN

Naši životi šute već godinama.

KASANDRA

Smrt je puno bolji retoričar od života, nije to novost.

LARA

A ovo sada je, stvarno, ne pamtim ovo. Ovakav osjećaj. Ovo je nešto novo. S čim ću se tek trebati naučiti nositi.

KASANDRA

Postoji zahodska literatura, postoji i literatura na smeđim policama učvršćenih u podnožje visokih čistih bijelih građanskih stropova kakve nismo ovdje nikada imali.

JOŠKO

Visinu stropova uspješno održavamo.

LARA

Bakine ruke, bakin daljinski, bakina taškica, bakine bunde.

JOŠKO

Sve to ostaje u našem muzeju slušanja.

STEFAN

Slušanja?

JOŠKO

Slušat ćemo jedno drugog i sjećati se.

KASANDRA

Započinješ novi projekt?

JOŠKO

Želim da ga svi zajedno započnemo, zapravo nastavimo od tamo gdje je zapelo. A negdje smo zapeli.

STEFAN

Ja nisam ugođen za početke. Ja ništa ne znam o ničemu. Ni o sebi ni o vama. Kako da započnem ako ništa još u životu nisam završio?

KASANDRA

Nemoj se svađati.

STEFAN

Pa tko se svađa? Zvučim li kao da se svađam?

JOŠKO

Malo, ali nema veze.

LARA

Mogli smo je još toliko toga pitati.

STEFAN

Uvijek je bila spremna na razgovor.

JOŠKO

Da, to zvuči kao moja majka.

KASANDRA

Nisam čula da je ikada zoveš majka.

JOŠKO

Sada je majka. Mati moja.

LARA

Bila je kraljica.

STEFAN

Je li voljela države, rijeke, planine?

JOŠKO

Naravno da je voljela. Voljela je sve države i svako živo biće. Najviše je naravno voljela ovu državu, ali je uvijek počinjala od sebe. Svojih navika, svojih računa i naposljetku od svoga kreveta. Razum nije gubila do samog kraja.

KASANDRA

Ovo nije obraćanje javnosti, Joško.

JOŠKO
Ovo se ja obraćam vama i sebi. Da znamo koga smo izgubili i što smo time dobili.

LARA
Nisam baš shvatila.

JOŠKO
Poslije ćemo shvaćati. Kada ćeš na ljeto gledati u valove, mokre i slane kose, tada ćeš shvaćati. Kada ugledam proljetni maslačak i poželim ga ubrati, tada ću shvatiti da mu je bolje u zemlji nego na praznom jastuku, da je cvijeće mojoj mami najbliže kada počiva netaknuto u prirodi.

KASANDRA
Smrt je jedino autentično iskustvo koje čovjek može doživjeti. Tada ljubav postaje dio povijesti i više nas se ne tiče. Zato ni ne postoji priča bez ljubavi. Niti bez smrti. Ljubav je modni dodatak koji može prodati i najbeznačajniji život u milijune primjeraka.

JOŠKO
Beznačajan?

KASANDRA
Ne pričam ništa konkretno.

JOŠKO
Možda bi mogla početi.

KASANDRA
Žao mi je, nisam ništa mislila. Tvoj je dan.

JOŠKO
Nije mi rođendan.

KASANDRA
Znaš što hoću reći.

JOŠKO
Znam, znam.

LARA
Prestanite privatizirati događaj.

JOŠKO
Mogu li se tragedije privatizirati?

KASANDRA
Moja mama imala je 65 godina. Ja imam 57.

JOŠKO
Život je ponorna struktura.

STEFAN
Horizontala vertikalna horizontala.

LARA
I lift.

STEFAN
Kakav lift?

KASANDRA
I nakon najveće tragedije čovjek obriše nos.

STEFAN
Kakav lift, Lara?

LARA
Ne znam. Neko putovanje. Davor i ja smo trebali putovati u petak. Ne znam ima li smisla.

JOŠKO
Kako da obrišem nos?

KASANDRA
Dani koji slijede će ti nos obrisati.

JOŠKO
Dani koji slijede će svašta prebrisati.

STEFAN
Dani koji slijede će me dodatno zabrinuti.

LARA
Dani koji slijede bit će teški najviše za djeda.

JOŠKO
Djeda ćemo milovati i biti uz njega.

KASANDRA
Sada mi je žao što sam njegove kazetice na kojima je snimao ptice bacila u smeće.

JOŠKO
Nema veze, nisi to namjerno učinila.

KASANDRA
Svi se ovdje bolje razumiju u ptice nego u ljude. A ne znate ništa ni o pticama.

STEFAN
Ti baki nisi niti *ti* govorila.

KASANDRA
Sa smrću i vranama sam na ti. Zar vi to niste osjetili?

JOŠKO
Što nismo osjetili?

KASANDRA
Da će netko otići? Bili smo deset godina u pauzi između činova. Čim se ona golubica počela pojavljivati na prozoru. Niste vi puno filmova gledali.

LARA
Zašto nas tretiraš kao građane trećeg reda? Ja se trudim ostati pozitivna, trudim se oko vas, trudim se biti u vašem životu, jedina se ne sramim svoje ljubavi.

KASANDRA
Nisi ti nikakav ukućanin trećeg reda. Ti si teška aristokracija prežderana. Sviraš liru i skačeš u svojim usranim cipelicama po ruševinama obiteljske palače kojom je kraljevala tvoja baka.

LARA
I u čemu je problem?

JOŠKO
Ne razgovaraj se tako sa svojom mamom.

LARA
Neću se onda nikako razgovarati.

JOŠKO
Draga, popij nešto. Morat ćemo se nekako svi skupa primiriti.

KASANDRA
Ja sam pretjerala. Neću se ispričati, ali da znate da sam svjesna da nekad pretjeram. Meni je do nje, iako smo bili na vi, neobično stalo. Jedna žena kakvu više neću sretati. Žena o kojoj se ne može puno lošega reći. Majčinska ljubav, makar bila prema Jošku, ne poznaje pamet, majčinska ljutnja ne poznaje cenzuru a majčinska tišina je nešto s čime svi moramo živjeti do kraja života. Tebi je bila mama, meni je bila dostojanstvena gospođa s mame koje sam poštivala. Bila je izdašni priljev uspomena i financija, pokoj joj duši.

JOŠKO
Žao mi je i zbog tvoje mame.

KASANDRA
To je tako. Ja ću si popiti.

JOŠKO
Svi ćemo si popiti. Za majku, baku i građanku po koju će doći svakog časa.

STEFAN
Hoće li djed s nama popiti?

JOŠKO
Djed ti je sigurno pospan. Neka spava.

KASANDRA
Ti si od one sobe napravio purgatorij. Kakav je to život za starce.

JOŠKO
Zašto?

KASANDRA
Moram li objašnjavati?

JOŠKO
Tata?

Joško odlazi bojažljivo do vrata djedove sobe, nježno kuca.

JOŠKO
Oče. Hoćeš li nam se pridružiti?

DJED
A vi ste svi ovdje?

JOŠKO
Gdje bi bili?

DJED
Mislio sam da ste zaspali.

JOŠKO
Ne pa... mislim... kako?

DJED
Upoznali smo se na jesen, padala je kiša pedesetdevete. Sreli smo se u kazališnoj kavani.

STEFAN

Čarobno.

LARA

Život je čarolija.

DJED

Uspjela me nekako progurati u svoju sobu. Moja je bila, i bio sam njen.

JOŠKO

Nemoj plakati, Larice.

KASANDRA

Neka plače. Osjećajna je. Slomljena je od ovog stoljetnog života pred kojim se nalazimo. Ljubav iz njega čezne, pred nama ostaje olupina vašeg djeda.

STEFAN

U ovoj ćelavoj glavi je Pacifički ocean. Udaraju nas valovi njegovog čistog života.

LARA

Života koji je prošao.

KASANDRA

Taj život sada sublimira u zidove ovog stana. Naša intimna Troja dobiva još jedan sloj.

JOŠKO

Imate sreće da vas ne čuje.

DJED

Ja sam stara bukva i treba me sjeći.

JOŠKO

Dobro, tata, nemoj tako.

STEFAN

To nije istina. Još puno križaljki trebaš riješiti. I ovdje ih imaš još hrpu neispunjenih. Imaš i programe, puno programa.

JOŠKO

I ručkova nam za ispeći.

KASANDRA

Nije ručak sve što se peče. Možeš i pirjati i dinstati i blanširati, kuhati na pari.

LARA

Da, i ručkova. Mi smo tvoje gladne patkice, kva kva kva.

JOŠKO

Da, tata, kva kva kva.

KASANDRA

Imaš sina i unuke. Možeš uvijek sjesti pored mene na kauč, upalit ćemo vijesti i čuditi se.

JOŠKO

I kupit ćemo ti laptop. Aaa? Nismo zaboravili.

LARA

Svaki dan će nam biti lakše.

KASANDRA

Dan će proći, ustat ćemo se, novi dan.

JOŠKO

Križaljke, šetnjica možda, novi laptopić. Možemo psa kupiti.

LARA

Ne kupuju se, udomljuju se.

KASANDRA

Pokopali smo pet pasa i tri mačke. Rastanci postaju sve teži. U svakoj sam toj životinji vidjela dio sebe jer životinje ne seru. Kada umiru, sakriju se u kut, gledaju te jadno kao da su te razočarali. Znaju što je poniznost prema životu. Šape im se odsjeku, teško dišu. A ljudi dok umiru i dalje mogu izvući najgore iz sebe.

JOŠKO

Što želiš reći?

KASANDRA

Da u sebi imam snage samo za još jedan rastanak.

LARA

Danas nam treba biti lijepo i trebamo se sjećati lijepih stvari kao što je tata rekao.

JOŠKO

Hvala ti Lara. Tata, jesi li gladan?

KASANDRA

Ljudi u tim godinama ne jedu jer su gladni.

JOŠKO

Ti šuti.

LARA

Tata, sviđa mi se kad si takav.

JOŠKO

Mama mi je umrla.

LARA

I baka. I žena i susjeda.

STEFAN

Ako si nepokretan nisi baš neki susjed.

LARA

Svejedno susjedi znaju da je unutra.

DJED

Vaša baka je bila posvuda i bila je predstavnik stanara dugo godina. Ona je zabranila da se onaj satelitski tanjur stavi na krov.

KASANDRA

I dočekala je kabelsku.

JOŠKO

Život je puno više od filmova.

LARA

I malo manje od kazališta.

DJED

Ako ste gladni, ispeći ću jaja.

JOŠKO

Nitko nije gledan, tata. Nemoj brinuti. Od sada mi brinemo za tebe. Evo ti truba.

DJED

Kad je Ivan Pavao II umirao rekao je svima ne bojte se, ne bojte. Zato što se zapravo on sam bojao. Sad ja vama kažem čudite se, čudite.

LARA

Jer se ti ne čudiš?

DJED

Više se neću čuditi.

STEFAN

Tata? Ja bih stvarno trebao, samo malo barem, rastegnuti leđnu moždinu.

JOŠKO

Daj, Stefane, daj.

STEFAN

Panama, Kosta Rika, Trinidad i Tobago, Antigua, Grenada, Guatemala, Kuba, Jamajka, Bahami, Barbados, Honduras, El Salvador, Nikaragva.

JOŠKO

Jesi li se protegnuo?

STEFAN

Nedovoljno.

JOŠKO

Sviraj klavir. Odsviraj nešto. Geografije smo se naslušali. Tata, Stefan će svirati.

Stefan ustaje, odlazi za klavir, diže poklopac, zažmiri i svira. Lara je na mobitelu. Kasandra uzima daljinski u ruke. Stefan svira nekakav prigodni ponoćni blues. Joško se ustaje odlazi do Stefana, rukom ga prekida.

JOŠKO

Sviraj Beethovena, mama mi je umrla.

Stefan se diže s klavira, odlazi u staračku sobu.

DJED

Što se događa?

JOŠKO

Izgleda da neće svirati.

Djed uzima ploču s ormara, otpuhuje prašinu, stavlja je u gramofon.

DJED

Stefane, dođi. Da vas pitam. Dođi, sjedni. *(kraća stanka)* Ova stanka je za Čajkovskog. I za tišinu. I da vas pitam. Što sada? Što ćemo s vama? Kako ćete vi dalje živjeti? Tko od vas je u stanju vidjeti još, čuti, namirisati ili opipati nešto lijepo? Toliko sam u ovoj sobi s vašom bakom, u ovom našem posljednjem činu, pogledao ratnih filmova, o brakorazvodnim parnicama, pa filmova s eksplozijama, krvi na sve strane. Ali ne one krvi žustre od ljubavi nego od bijesa. Lako je pisati o sukobima, svadama, ratovima...

I u novinama su sami konflikti. Ali nitko više ne zna iznijeti priču, jedan običan film kakve smo mi gledali po kinima, film gdje se dvoje ljudi voli, gdje je njihova ljubav izvrnuta kao svilena čarapa i stavljena pred nas, mirišljava, popeglana i neokaljana. Jednostavnija vremena? Ne bih rekao. Samo su rečenice bile jednostavnije kako bi život iz nas mogao prodisati. Zašto ovo pričam, ne znam. Neovisno o ovome noćas, jer ja sam, znate, ja sam ovo očekivao. Čim se golubica počela pojavljivati na kuhinjskom prozoru, osjetio sam da je to početak nove ravnoteže. To me sjetilo da moram sutra kupiti kukuruz. Ali dobro, to neću zaboraviti. Čujete li ovaj pjev violina? Ja ga jedva čujem, ali osjećam vibracije.

Vibracije ostaju za nama, nakon što nestanemo, otisci koje smo ostavili i dalje imaju našu toplinu, naša htijenja. Naše strahove? Možda. Ali baka i ja se nismo ničega bojali. Ja sam pušio tri kutije na dan, nakon posla u redakciji bi pili konjaka koliko vi nećete popiti u tri života. Nisam ponosan, ali ne sramim se. Sramim se samo toga što mi je žena sinoć umrla, a pred sobom vidim invalide. Volio bih umrijeti, ali to naprosto nije moguće. Životinja ugiba u trenutku kada više nije potrebna vlasniku, kada smo spremni za novi ciklus. Ali u ovome kućanstvu više nitko neće umrijeti.

Djed odlazi u kuhinju, pravi si čaj. Stefan i Lara se oko klavira krenu došaptavati.

STEFAN
Plakao je, puno je plakao. Čuo sam. Nije htio ni povjerovati u sve što se događa. Gledao je nepomično u televiziju dok smo je mama i ja dozivali. Nije se budila, on je znao da se ne budi i da se vjerojatno neće probuditi, ali nije vjerovao. Nije htio vjerovati da je to stvarno taj trenutak.

LARA
Ili je baš znao. Znao je i već se ranije oprostio s njom.

STEFAN
Ali kad je vidio da je to stvarno to. Kad je izdahnula. Kada je svoj zadnji CO₂ ustupila atmosferi na korištenje. Plač. Suze jednog dječaka koji je ostao bez lizalice.

LARA
Baka nam nije bila lizalica. Bila je njegova žena 50 godina.

STEFAN
Znam, znam. Ali nema gorkijih suza od onih nakon prvog dječackog razočaranja. Misliš li da mu je ovo bilo prvo razočaranje?

LARA
Mislim da ste mu vi prvo razočaranje.

STEFAN
A tko smo mi?

LARA
Ti, mama i tata.

STEFAN
A vi ste?

LARA
Sam ja.

STEFAN
A ti si sad bolja od nas?

LARA
Bila sam najbolja prema baki. S djedom plešem svake srijede.

STEFAN
Ja mu donosim novine.

LARA
I psa se može za to izdresirati.

STEFAN
Upireš prstom u najgorem mogućem trenutku.

LARA
Oprosti, stvarno te volim.

STEFAN
Znam da se ne želiš svađati.

LARA
Ti se svađaš. Čuo si što je djed rekao o konfliktima.

STEFAN
Pluća, želudac, mozak i srce su u tvojoj utrobi ispremješani. Ne zna se koji dio tijela ždere, koji misli, koji diše.

LARA
Moje funkcije savršeno funkcioniraju.

STEFAN
Jebo ti pas mater.

LARA
Jebo ja tebi. Seljačino neodgojena. Vidiš si mamu. To si ti za par godina.

STEFAN
Vidiš se u ogledalo? To si ti za par godina.

LARA
Baka nam je umrla.

STEFAN
Je. I nećemo uzeti novog psa. Izričito ću to zabraniti.

LARA
A ja ću reći mami i tati da ne studiraš već godinu dana.

STEFAN
Znaju. Napola. Mislim da su shvatili.

LARA
Da provjerimo?

STEFAN
Baka nam je umrla.

JOŠKO
Što se događa, pilići?

LARA
Mi smo imali jednu klasičnu brat i sestra scenu.

JOŠKO
Ja sam i dalje potresen tatinim monologom. Koliko snage i ljubavi prema nama svima u tom čovjeku ima.

KASANDRA
Strašno.

JOŠKO
Da, to je nešto strašno lijepo. Ako nećemo imati novaca u budućnosti, pivo ćemo piti iz vinskih čaša.

LARA
Čemu sad to?

JOŠKO
Čuli ste što djed govori. Sada kad smo se isplakali, moramo se okrenuti praktičnim stvarima. Preživljavanjem. Smrt je, ljudi moji, lo-gi-sti-ka. Uostalom, vidjet ćete. Treba dogovoriti pogreb, karmine, ici u pogrebno podu-

zeće, lijepiti osmrtnice, to ćete vi, otkazati bakin Netflix.

LARA
Djed nije o tome govorio.

JOŠKO
Moj je tata, ja ga valjda razumijem.

KASANDRA
Zabranio si mi da govorim, no ipak ću reći. Trebao bi djed preuzeti njenu penziju. Znatno je veća.

LARA
Vi ste odvratni. Da baka nije ovdje, otišla bi sad kod Davora.

KASANDRA
Baka će svaki čas odavde otići. A svog Davora ćeš pozvati na večeru, ja ću nam skuhati što god ti srce poželi.

LARA Stvarno? Svidjet će vam se, sigurna sam.

JOŠKO
Nije vrijeme za kuhanje.

KASANDRA
Mislila sam na zimu, kad ćemo ponovno biti u pauzi između činova.

JOŠKO
Tako može. Sada bi nam ipak trebalo malo ljubavi.

KASANDRA
Ljubav je isto lo-gi-sti-ka. Ovdje znamo rastaviti riječi na slogove ali im ne znamo značenje. Znamo sve države, ali nam guzica neće vidjeti nijednu. Tko mi ide u ljekarnu?

STEFAN
Ja ću, mama.

JOŠKO
Možeš li hodati?

STEFAN
Zašto ne bi mogao?

JOŠKO
Ja sam nemoćan. Noge su mi se odsjekle.

LARA

I meni.

KASANDRA

Ako ne možemo pobjeći, bolje je da se urazumimo.

JOŠKO

I da se konačno razumijemo.

STEFAN

Ja mogu u ljekarnu.

LARA

Kupi i osvježivač zraka.

KASANDRA

U ljekarni se ne kupuju stvari. U ljekarnama se država iskupljuje receptima.

STEFAN

Mauricijus, Mauritanija, Mali, Mozambik, Madagaskar, Maroko.

Stefan odlazi po lijekove.

LARA

Prava je sreća što imamo djeda s velikim D. On je djed djedis masculinum. Snježni čovjek.

KASANDRA

Snježna lavina.

LARA

Snježni lav, da.

KASANDRA

Mećava.

LARA

S križaljka, naočalama i nedjeljama i pečenom piletinom.

KASANDRA

A kakve roditelje imate?

LARA

Imamo solidne roditelje. Trodimenzionalne. Imaju svoje mane, ali tko ih nema.

JOŠKO

Tako je, Lara, svi imamo svoje mane.

KASANDRA

To je tako.

LARA

I baka je imala mane.

JOŠKO

To je rekla tvoja mama.

KASANDRA

Jesam, da. Možda ona nije imala mane, ali njen život je.

JOŠKO

Polako, draga, imat ćemo vremena za razgovor.

KASANDRA

Najveća greška je govoriti da ima vremena.

LARA

Tu ću se složiti s tobom. Vrijeme je pijesak.

KASANDRA

Da, da, a ruke nam nisu lopate.

LARA

Kako ti nekada smisljeno zvučiš.

JOŠKO

Ja sam se i zaljubio u tu smislenost.

KASANDRA

Dragi, ođi pogledat djeda. Da ne tone u crnjake. Ili ga baš pusti samog.

JOŠKO

Opet si sfingovita.

Joško odlazi svom ocu u sobu.

LARA

Nije lako biti tata.

KASANDRA

Nije ni kćer biti lako.

LARA

Ni živjeti nije lako.

KASANDRA

Nije, ali može se. Lakoća leži u odlukama koje donosimo i smislu za kojim tragamo.

LARA

Neki traže smisao, ja tražim sebe. Ljudi koji traže smisao misle brzo da su ga pronašli, pa se zaljube u njega, opkole ga sa svih strana, plešu svoju smislenu koreografiju sa smislenim rečenicama i smislenim odlukama i smislenim diplomama i onda se jednog dana u toj savršenoj kružnici nađu sami, a na mjestu gdje je bio smisao pronađu ogledalo.

KASANDRA

Kako možeš pušiti travu dok ti je baka još uvijek u stanu?

LARA

Svatko se nosi kako zna. Sram me više bilo što reći. Osjećam zločestoću i strah kad sam ovdje.

KASANDRA

Oduvijek si energetski čarobnjak.

LARA

Ja sam dupin.

KASANDRA

A koja sam ja životinja?

LARA

Ti si klasični čovjek. To mislim kao kompliment.

KASANDRA

Fale mi cigarete da bi bila čovjek.

LARA

Dobro je, mama.

KASANDRA

Sve češće se osjećam kao stari, crno bijeli televizor.

LARA

Da, previše gledaš televiziju.

KASANDRA

Ili sam ja televizor u kojeg više nitko ne gleda.

LARA

Svi te gledamo i pazimo.

KASANDRA

Pazimo na ono na što želimo paziti. Osim svega meni ne treba pažnja. Treba mi da me netko i dalje treba. Možda bi si ovu lijenost teže dopuštala.

LARA

A da se zaposliš?

KASANDRA

Bojim se novih slika. Memorija mi je puna.

LARA

Nove slike su ono zbog čega živim. Čemu se veselim.

KASANDRA

Lijepije slike s godinama postaju tužne slike. Trenutak je lijep. A trajanje je izdržavanje.

LARA

Izdržavanje te ljepote.

KASANDRA

Trajanje jedne nepokretne starice u krevetu. Trajanje jednog zaboravljenog ormara s ljetnim šeširima.

LARA

Kojih šešira?

KASANDRA

Jedno jutro su se išli kupati, sredina srpnja, baka ti je pala na putu prema plaži i to je bilo to. Helikopter, Zadar, još malo mora se vidjelo s Maslenice, pa kombi, Zagreb, soba, krevet. Godinu dana nakon, otišla sam u kuću gdje smo ljetovali. Sve je ostalo netaknuto od tog jutra kad su ti se baka i djed, sretni penzići, uputili jutarnjoj bonaci. Na onom gornjem katu gdje su spavali, ostao je otvoren ormar s bakinom ljetnom robom, šeširima za plažu. Kuća je postala vremenska kapsula tog mira, zatišja pred slomljeni kuk, pred vrijeme koje treba izdržati. Toliko tuge, a nisu ni moji roditelji.

LARA

Kako da vjerujem u ljubav?

KASANDRA

Voljela bih ti reći.

Joško i djed izlaze iz purgatorija, natrag u dnevnu sobu.

KASANDRA

Ovdje je previše kretenizma i tuge.

JOŠKO

Ljudi dragi, moramo pronaći centar u sebi i duboko di-
sati. Disati dok malo vremena ne prođe i ponovno pro-
disati, prodisati u duhu proljetnog nadanja. Pogreb će
biti veličanstven. Tata će obući svoj crni kaput i pokopati
ljubav svog života, svoju jedinu bijelu ružu, a na nebu će
vrane plesati svoju jesensku koreografiju.

LARA

Jesmo li spremni oprostiti se od nje?

DJED

Što kaže?

KASANDRA

Pita Lara jesmo li... jesmo li spremni za oproštaj?

DJED

Možda je čovjek spremniji za takve rastanke kad je u
naponu snage. Kada mu se život ne čini samo kao mali
prozorčić kroz koji pogleda tek kada mu ga netko odluči
malo pritivriti. Ionako sve što imam, imam u sjećanju.
Ostala je ljuštura s osobnom iskaznicom. Toplo je za li-
stopad. Ili bi ti to voljela reći Kasandra? Provirio sam kroz
prozor, skoro pa da nije ni za kaput.

KASANDRA

Sve je toplije.

DJED

Moramo odjenuti moju gospođu. Osa moja. Znao zašto
sam je tako zvao?

JOŠKO

Zbog njene fine figure.

DJED

Zbog njenih širokih kukova. Bila je moja Ava Gardner.
Ti kukovi su je na kraju prikovali za krevet. I kada ju je
strašno boljelo, šutjela je.

JOŠKO

Naša plemkinja.

DJED

Volio bih samo sa sigurnošću znati da je više ništa ne boli.

LARA

Ne boli je, ne boli je više ništa.

JOŠKO

Ne, tata, ne boli je. Ne boli je više ništa. Sada pliva svoj
slavni kraul po Paškom zaljevu. Sada vozi svoju Opel
Astru boje trule višnje u svojim crnim kožnim rukavi-
cama, skreće s Bosiljeva i vozi nas na ljetovanje. Sada je s
Martinom, isprobava haljinicu za godišnjicu braka svojih
roditelja. Uzbuđeno se fotografira za svoj prvi pasoš. Sada
špika junetinu češnjakom i klinčićima i radi svoju prvu
pašticadu. To je naša mama. Ne boli je više ništa.

KASANDRA

Ne boli je.

DJED

Idemo je odjenuti. Moju zvjezdicu.

Djed i Joško ponovno odlaze, Lara se ustaje i kreće za njima.

KASANDRA

Kako ti se tata zna prisjećati stvari za koje niti ne zna jesu
li se dogodile.

Lara ponovno zaplače.

KASANDRA

Nemoj plakati. Suze su sada besprizorne.

LARA

Idem pomoći.

Zvono na vratima.

KASANDRA

Prvo otvori Stefanu. Opet je ključeve zaboravio.

LARA

Naravno.

Lara stiće gumb na portafonu, odlazi u sobu.

KASANDRA

Od sada morate oboje nositi ključeve. Dosta mi je bilo
biti portir.

LARA

Kad ti ne bi bila uvijek doma, mi ne bismo ključeve
zaboravljali.

KASANDRA

Ako je ovo pokušaj svađe, srami se.

LARA

Idem obući baku. Sjećam se kada smo na likovnom tre-
bali nacrtati nekog člana obitelji, ja sam baku nacrtala.

KASANDRA

Fantastično.

*Lara odlazi u purgatorij, Stefan ulazi u stan,
šutke stavlja vrećicu na stol.*

KASANDRA

Jesi li dobro?

STEFAN

Ne mogu se sjetiti jedne države. Ili dvije. U jednom tre-
nutku sam se izgubio. Nisam siguran jesam li stao na
194 ili 195, a ima ih 196. Ne želim nijednu više nikada
zaboraviti.

KASANDRA

Baka ti je umrla, Stefane.

STEFAN

Grozno. Jesam li ja na kraju dana loš čovjek?

KASANDRA

Nisi, naravno da nisi. Zašto to pitaš? Daj mi vrećicu.

STEFAN

Ne želim biti loš čovjek. Ali ne želim niti zaboravljati. A
čini mi se da između dobrote i pamćenja, zločestoće i
zaborava, postoji nekakva veza.

KASANDRA

Shvaćam te.

STEFAN

Jesam li na dobrom tragu? Ili da ne razmišljam tako?
Kako da razmišljam?

KASANDRA

Ne, ne. Imaš dobru intuiciju.

STEFAN

Znači, vi meni kao obitelj kažete, dajete mi zeleno svjetlo,
Stefan, ti imaš dobru intuiciju, sretno u životu s tom in-
tuicijom. Ili ćemo još malo skupa raditi po tom pitanju?

KASANDRA

Ne shvaćam te. Sjedni.

STEFAN

Pretpostavljam da postoje određena pravila kojih se
treba držati. Jako sam tužan zbog bake. Ali sam nekako
bio i tužan prije pa mi je sad lakše jer smo svi tužni pa se
osjećam kao da smo si sad nekako svi bliže pa možemo i
pričati.

KASANDRA

Možemo li?

STEFAN

Sada ne znam.

KASANDRA

Jesmo li te zalijevali?

STEFAN

Ne znam.

KASANDRA

Osjećaš li se zapostavljenim?

STEFAN

Kad me ovako pitaš i gledaš me u oči, ne znam ti reći.
Ali kad se legnem u krevet počnem razmišljati uvijek
o svemu što sam trebao reći u trenucima, nekim tre-
nutcima kada trebaš biti figura u vremenu i prostoru.
Ozbiljno klimati glavom, nekada pogledati osjećajno ne-
koga, nekada biti odriješit, nekada...

KASANDRA

Izgoreno moje dijete. Uzmi.

STEFAN

Ozbiljno?

KASANDRA

Ne znam.

STEFAN

Neću neću neću.

KASANDRA

Nitko te na ništa ne sili. Samo diši.

STEFAN

Ako me nitko na ništa ne sili, i ako ja nikoga na ništa ne

silim, ako se sve događa samo tako kako se sjetimo u tom trenutku, koji je smisao?

KASANDRA
Budi malo s njima. Budi u trenutku. Svaki čas će doći po tvoju baku.

STEFAN
Tko?

KASANDRA
Ljudi će doći koji će je odnijeti.

STEFAN
Odnijeti gdje?

KASANDRA
Tamo gdje ćemo je preksutra pokopati.

STEFAN
Aha.

Stefan ustaje s kauča.

STEFAN
I to će biti to?

KASANDRA
Da.

STEFAN
Možda nisam trebao u ljekarnu. Možda sam trebao još te minute iskoristiti, posvetiti baki.

KASANDRA
Posvetio si ih obitelji. A to je jedino bitno.

STEFAN
Da idem tamo?

KASANDRA
Želiš li?

STEFAN
Ne znam.

Zvono na vratima.

STEFAN
To su oni?

KASANDRA
Ne znam. Provjeri.

STEFAN
Neću.

KASANDRA
Provjeri.

Stefan se javlja na portafon, stišće gumb i otrči u bakinu sobu.

ZIMA

Dnevna soba u kojoj je sve i dalje isto osim godišnjeg doba, i što je na zidu obiteljske mitologije još poneki okvir ostao bez svoje fotografije. Nešto se krčka u pećnici, djed s kuharskom pregačom, Kasandra leži na kauču, Joško čita novine, Lara se šminka, Stefan sjedi za klavirom, ispred njega, na stalku za note, nalazi se atlas. Motiv božikovine.

DJED
Tko je strgao iglu na gramofonu?

LARA
Ja sam samo Stefana vidjela da dira gramofon.

JOŠKO
Nije istina, i mama i ja si znamo upaliti glazbu nekada. Ali nismo dugo, istina.

DJED
Taj gramofon je stariji od Joška. Ne može se više takav naći.

STEFAN
Ako je igla otišla, to se može servisirati.

DJED
Od dijamanta su ih prije radili.

STEFAN
Jeste li znali da je Rusija najveći proizvođač dijamanta?

JOŠKO
Bravo, bravo.

KASANDRA
Neki dan je to bilo pitanje na kvizu.

STEFAN
Znam, gledao sam, ali sam i tad već znao. Nisam vam rekao.

KASANDRA
Što vam nisam rekao? Što nam nisi rekao?

STEFAN
Prijavio sam se na kviz.

KASANDRA
Koji kviz?

STEFAN
Ovaj koji gledaš.

JOŠKO
To je fantastično. Ja te podržavam.

KASANDRA
Naravno.

JOŠKO
Navijat ćemo za tebe. Tata, jesi čuo?

DJED
Što jesam li čuo?

STEFAN
Za kviz.

DJED
Znam, znam. Rekao mi je Stefan već. Nadajmo se da tvoj Davor voli jesti patku.

LARA
Voli, sigurno, svo meso on voli papati.

STEFAN
Ne želim nikoga uvrijediti, stvarno, ali, trebam li ja biti za večerom?

KASANDRA
Trebaš li?

JOŠKO
Pretpostavljam da ne. Ali ćeš biti. Zar te ne zanima Larin dečko?

STEFAN
Umjereno me zanima.

LARA
Mislim stvarno, on se puno raspitivao o tebi.

KASANDRA
I djed ti peče patku! Ako išta zna, zna ispeći meso.

STEFAN
U redu.

JOŠKO
A poslije nam možeš i nešto odsvirati.

LARA
Ajde, ajde. Opušten je on lik.

KASANDRA
Ne sjećam se kad sam zadnji put jela meso.

JOŠKO
Možda na Martinje? Ili je poslije još bilo nečega?

KASANDRA
Želudac mi je posve izgubio kriterije.

JOŠKO
Odluka da tata odbije bakinu penziju je isključivo bila njegova, i imao je na to pravo.

STEFAN
Boli me u prsima.

KASANDRA
Sjedni se, smiri se, diši, dragi Stefane.

JOŠKO
Toliko stvari za veseliti se, a toliko straha. Čovjeku treba filter. Kao u sudoperu. Nitko ne bi preživio bez njega.

LARA
Kakvi filteri, tata, molim te? Nemojte o nikakvim filterima pričati danas, molim vas. Pusti glazbu neku i budite normalni.

KASANDRA
Jedno je imati filter, čistiti se. Posve druga stvar je praviti se lud. Za pojedinca su to dvije podjednako efektne metode. Za obitelj je ovo drugo pogubno.

LARA
Prestanite ove sekunde.

JOŠKO
Draga, sve je u redu. Ne boj se, Lara. Ja samo pričam o friškim novinama ujutro, vrućoj brazilskoj kavi.

KASANDRA
Kao gušter u terariju.

JOŠKO
Ali ne možemo niti ćemo ikada biti gušteri niti je ovaj stan terarij. Mi smo pjesnici i živimo u hramu.

LARA
Dosta o gušterima i hramovima. Za koliko je gotova patka? Davor se parkira.

DJED
Patka je gotova kad je gotova.

JOŠKO
Ajme, sjajno!

KASANDRA
Zaboravila sam da vozi. To je korisno.

LARA
Pusti glazbu neku.

STEFAN
Ne. Svirat ću. Kad smo već pjesnici.

JOŠKO
Da, da, da. Ovako se već može živjeti. Draga, jesi li za još malo piva?

KASANDRA
Molim te. Suha su mi usta.

Zvono na vratima. Lara otvara vrata, zauzima pozu zaljubljene djevojčice.

LARA
U zgradi je.

JOŠKO
Naša familija će večeras večerati. Kako se Davor preziva?

LARA
Šuti! Tu je.

KASANDRA
Mislim da nam nije ni odala prezime.

Lara otvara vrata, pred njima mladić, jasno kao dan, to je Davor.

DAVOR
Dobar dan, ja sam Davor.

LARA
Ljubavi.

DAVOR
Hej, Larica.

DJED
Mijenjao bih svoju starost za neizvjesnu budućnost.

DAVOR
Davor, drago mi je.

JOŠKO
Joško.

KASANDRA
Kasandra. A za glazbu je zadužen Stefan.

DAVOR
Hej, Stefan, čuo sam puno o tebi.

Stefan se nasmiješi s klavirskog stolca, nastavlja svirati ili nekog Mozarta ili ragtime, ovisno kako se osjeća.

DAVOR
Ja sam Davor.

JOŠKO
Sjedni se, Davore.

LARA
Da, sjedni.

KASANDRA
Hoćeš pivo?

DAVOR
Pa znate, vino bi.

JOŠKO
Pivica, a?

LARA
Kupila sam ja vino. Deda, natoči Davoru, u frižideru je.

JOŠKO
Nisam vidio vino.

KASANDRA
Teško je vidjeti ako ne otvaraš frižider.

LARA
Mama, tata, ej, ej, ej.

DAVOR
Tako se i moji oko gluposti prepiru. Slatko.

KASANDRA
Kako misliš prepiru?

JOŠKO
Kako misliš oko gluposti?

Stefan prestane svirati.

LARA
To se tako kaže.

DAVOR
Da, kaže se tako.

DJED
Igraš li šah?

Stefan nastavlja svirati.

DAVOR
Kao mali sam igrao. Igram skvoš.

DJED
Što kaže?

LARA
Igra tenis!

KASANDRA
Stefane, postavi stol. Voliš li miris friško pokošene trave?

JOŠKO
Odlično pitanje, draga.

DJED
Mirišljivo pitanje.

DAVOR
Da, jako dobro pitanje. Pa da vam iskreno kažem, i volim.

JOŠKO
Da, da, dobro je pitanje jer postoje baš ljudi koji vole i koji nikako ne vole.

DAVOR
Kao i marcipan.

JOŠKO
Da, baš tako!

KASANDRA
U potpunosti si u pravu. Ja se mogu daviti u marcipanu.

JOŠKO
A ja i moj tata ga mrzimo.

DAVOR
Stefan, kakav si ti s marcipanom?

STEFAN
Obožavam. Kalifornija izvozi najviše badema.

DAVOR
Fora.

LARA
Sjedni se, svi se sjednimo. Da prestane izgledati ovako debilno.

Svi sjedaju, Kasandra ostaje u poluležećem položaju na kauču.

LARA
A ti Davor? Voliš li ti marcipan?

DAVOR
U redu mi je.

JOŠKO
Niti mu se gadi niti je oduševljen marcipanom.

KASANDRA
Dovela si nam ovdje neobično centriranog dečka.

LARA
Jesam, zato ga volim.

DAVOR
Takvi smo svi u obitelji. Stari mi je rekao, gle. Imaš ruke i noge. I glavu. Živi.

KASANDRA
Kako se tata zove?

DAVOR
Davor. Imamo dugačku tradiciju Davora u obitelji.

KASANDRA
A djed?

DAVOR
Dalibor.

LARA
Kad će patka?

DJED
Uskoro.

DAVOR
Lijep stan imate.

DJED
Što više gledate u prošlost, bio je sve ljepši i ljepši.

JOŠKO
Da, ovo je njegovo sadašnje stanje. Sadašnjost ne laže.

KASANDRA
Vi ste u kući?

LARA
Jesu, mama, rekla sam vam.

KASANDRA
Da, da, sjećam se. A imate li neki povrtnjak?

DAVOR
Mama sad pokušava cherry rajčice uzgojiti. Imamo i normalne rajčice.

LARA
Znaš kako su fine. Njam.

DAVOR
Dva stabla trešnje, u blizini je i potok s pastrvama.

KASANDRA
Nikad nisam voljela slatkovodnu ribu.

DAVOR
Ali su zato čisti proteini.

KASANDRA
A to valjda je, ali svejedno, bljak.

JOŠKO
Mi sve manje i manje mesa jedemo.

KASANDRA
Da, i to je tako.

DAVOR
Stvari su takve kakve jesu.

STEFAN
Baka nam je umrla jesenas.

DAVOR
Čuo sam, jako mi je žao. I Lara je bila jako tužna.

JOŠKO
Preživjeli smo tu oluju.

KASANDRA
Sada smo ponovno u pauzi između činova i jest ćemo patku. To što ne pričamo zanimljive stvari ne znači da smo nezanimljivi.

DAVOR
Uopće niste.

LARA
On isto kuži dobro energije.

JOŠKO
Psi najbolje osjećaju energije.

DAVOR
Mi imamo dva psa.

DJED
Evo patke.

JOŠKO
Hvala ti tata.

KASANDRA
A što ti radiš u slobodno vrijeme?

DAVOR
Uglavnom se davoriziram okolo.

LARA
To on voli reći.

JOŠKO
Što to znači?

KASANDRA
Nisam gluplje nešto čula dugo vremena. Uzrujava me ova svakodnevnost. Besprizorna je. Kao da nemamo dovoljno davoriziranja. Uostalom zašto se pravimo?

LARA
Obećala si da nećeš!

KASANDRA
Nisam ja nikome ništa obećala.

JOŠKO
Nemoj, patka će sada.

DJED
Zaboravio sam je posoliti.

KASANDRA
Patku se treba dan prije posoliti i ugurati joj u utrobu jabuke prije pečenja.

LARA
Oprosti, nije tako mislila.

DAVOR
Nema veze. I naranče su fine s patkama.

KASANDRA
Oprosti, ali sve kraće fitilje imamo.

JOŠKO
A i sve si govorimo više manje.

DAVOR
Idem u ribarnicu s tatom svaki petak.

KASANDRA
Divno.

DAVOR
Vikendom imamo barem jedan desert, nedjeljom je uvijek pečenka. Imamo dva psa, imamo dva Davora od kojih sam ja jedan. Jesmo li životinje zato što smo živi?

STEFAN
Ja te razumijem. Teško je održavati život a još je teže pritom biti živ. Ja ne studiram već pola godine, svaki put kad izađem van vozim se tramvajima, čitam po knjižnicama, šećem parkovima, pušim cigarete.

JOŠKO
To nisam znao Stefane.

STEFAN
Eto.

KASANDRA
Ja sam bila pripremljena na još jedno razočaranje.

LARA
Ne mora to biti loše. Ako vjeruješ u sebe, možeš ići samo naprijed.

KASANDRA
Ne čudi me da mu baš ti to govoriš.

LARA
Ni ne treba te čuditi.

DAVOR
Ni ja nisam završio faks.

JOŠKO
Možda je to budućnost.

KASANDRA
Neće ovo dobro završiti. Od piva ću se niskotlačno napiti. Bolje da ne pijem.

LARA
Popij vina.

KASANDRA

Sad je kasno.

DAVOR

Beer before wine is fine. To se tako kaže, stvarno.

DJED

Boli me noga, a mrzim doktore. Svejedno ćemo pojesti patku.

KASANDRA

Pvc prozori će uskoro zamijeniti ovu trulež. Ali barem je to bila naša trulež.

JOŠKO

To uopće ne mora tako biti. Treba se čovjek neprestano adaptirati. Stalno nam život na naše obale iskrcava nove izazove.

LARA

Ovako ti je stalno kod nas.

STEFAN

Brazil, Čile, Paragvaj, Surinam, Gvajana, Bolivija, Ekvador, Argentina, Kolumbija, Urugvaj, Francuska Gvajana. Zna li da ima pingvina u Argentini?

DAVOR

Ma da? Fora.

LARA

Nisam trebala ovo raditi. Osramotili ste me.

DAVOR

Nitko te nije osramotio.

STEFAN

Nisam mislio da ćete tako lako prijeći preko mog nestudiranja.

KASANDRA

Sretno.

STEFAN

Sretno s čim?

KASANDRA

S ostatkom života.

STEFAN

Ali lakše je znajući da smo zajedno u tome.

KASANDRA

Ne znam.

JOŠKO

Tako je, Stefane. Zato je tu obitelj.

KASANDRA

Obitelj je izlika za svakakva zla. Obitelj, obitelj, volimo lupetati i lobirati za takve riječi, ali iza tih riječi samo guramo vlastiti interes. Fuj.

JOŠKO

A čiji ti interes guraš?

KASANDRA

Moj interes? Ja proričem budućnost.

LARA

Ti si arhivist.

JOŠKO

Kasandra, to je možda tvoja ideja tebe.

DAVOR

Tako se i bolje se osjeća možda.

LARA

Davor, nemoj.

STEFAN

Pusti ga da pokuša.

KASANDRA

Mi smo već sve pokušali reći na svakakve načine.

LARA

Nadala sam se da će Davor cenzurirati ovu večer.

DJED

On ju je samo davorizirao. Ja sam vam štljiv jer sam uglavnom već sve rekao.

STEFAN

Možeš graditi brane, rijeka će uvijek pobijediti. Uskoro ću ići na kviz, dići novce i renovirati ovaj hram prije posljednje poplave.

DAVOR

Fino, možeš i mene pozvati, svašta znam s rukama.

DJED

Znaš li hodati na rukama?

DAVOR

Nisam nikada pokušao.

KASANDRA

Mi smo nefunkcionalni, nepraktični i teško probavljivi.

DAVOR

Kao bijeli kruh.

JOŠKO

I koji su zapravo vaši planovi?

DAVOR

Moji i Larini?

JOŠKO

Kako se odmah smijuckaju. Vidi Stefane, kako simpatično.

LARA

Uvijek se smijemo.

JOŠKO

Nego, kakvi su vam planovi?

DAVOR

Neki klasični valjda.

KASANDRA

Kakvi su to klasični planovi?

DAVOR

Pa sad...

LARA

Kakva su to pitanja?

KASANDRA

Život se ne događa sam od sebe. Život je strategija.

JOŠKO

Strategija preživljavanja.

STEFAN

Ja bih rekao da iza klasičnog plana jednog para stoji razumna, ljudska želja da ništa ne izgori, da ništa ne poplavi. Da se ne žalostimo previše, da se veselimo, ali da ne podilazimo euforiji mladosti. Nadalje, da smo svjesni ograničenog trajanja skupih usisavača koje kupujemo kao obiteljsko-ljubavni kapital. Klasični plan podrazumijeva i trenutak kad posljednje iskricice nadanja i slatke neizvjesnosti naše životne horizonte ofarbaju u konačne boje. Moramo ih znati cijeniti i ne dati da nas naš život nadraste. A kada završne boje krenu gubiti svoj sjaj, tada da postanemo odgovorni za vlastiti kućni red, red plovidbe, polijetanja i završnog slijetanja. To je klasični plan. Ali nikada ništa ne ide po planu.

KASANDRA

A zašto ti nemaš svoj život ako ga tako znaš modelirati?

LARA

A zašto ti nemaš svoj?

JOŠKO

Ove boje, posljednje konture života. Podsjećaju me na prizor kojeg sam zatekao u našoj kući na moru. Mama je slomila kuk i hitno se s tatom vratila u Zagreb. Prizor koji sam u kući zatekao bio je poput vremenske kapsule. Zatišje pred slomljeni kuk. Bakini šeširi i danas tamo stoje kao da će već sutra birati koji od njih će ponijeti na plažu.

KASANDRA

To nije tvoja uspomena.

JOŠKO

Je li bitno? Obiteljska je.

KASANDRA

Falsificiraš uspomene.

JOŠKO

I koliko sam zbog toga niže ljudsko biće?

KASANDRA

Ti sam procijeni.

JOŠKO

Zašto ti mene toliko mrziš?

KASANDRA
Više ni ne znam.

LARA
Možemo li se vratiti na temu?

KASANDRA
Nemamo mi tema.

LARA
Tema je kako je Davor zgodan i pristojan muškarac.

DAVOR
Nisam znao da je to tema.

JOŠKO
Znači postoje planovi?

DAVOR
Čini se da da. Lara?

LARA
Imam osjećaj da postoje.

DAVOR
U trbušćiću?

LARA
Da, i u njemu.

DJED
Želim vam svu sreću.

LARA
Tvoja ljubavna priča nam je svima uzor.

DJED
Ugledaj se na sebe.

KASANDRA
Nemojte joj to govoriti.

JOŠKO
Znači ipak ti je stalo?

KASANDRA
Ma jebi se. Davore, oprost.

DAVOR
Navikao sam.

KASANDRA
Nemoj se uvrijediti, nemaš razloga. Ali, ti si jedan proi-
zvoljni element.

DAVOR
Shvaćam.

KASANDRA
To je možda već neki evolucijski napredak. Svaka čast.

DAVOR
Hvala.

DJED
Moram se leći. Žao mi je. Previše me boli.

JOŠKO
Što te boli?

DJED
Noga. Gangrena moja.

KASANDRA
Upale u tijelu su kao tempirane bombe.

DJED
Bez kao.

JOŠKO
Joj.

STEFAN
Joj.

LARA
Ups.

KASANDRA
Trebate doktoru.

DJED
Misliš? Pa da, konačno sam počeo napredovati. Valjda
neće biti problem što mi je garancija istekla.

KASANDRA
Zato služe doktori.

LARA
Ne brini se. Mi te čuvamo.

DJED
Kao što ste baku čuvali.

JOŠKO
Dobro je, tata.

KASANDRA
Ideš li u kazalište?

DAVOR
Pa mislim, idem valjda.

KASANDRA
Koje ti je najdraže?

LARA
Daj mama, ti nisi bila u kazalištu dvadeset godina.

KASANDRA
Kao studentica sam išla svaki dan.

JOŠKO
Tata, jesi dobro?

DJED
Jesam, nemojte se dati smesti.

Djed odlazi, patka ostaje neservirana.

STEFAN
Što ćemo s patkom?

JOŠKO
Kako si neobziran.

STEFAN
Suprotno, pitam jer znam da je ja sad sigurno neću jesti.

LARA
Bit će dobro.

JOŠKO
Tko? Patka?

LARA
Ne. Djed.

STEFAN
Kako znaš?

LARA
Uvijek je on dobro. A i sjećaš se što je rekao.

JOŠKO
Nemojmo se sad prisjećati što je tko rekao.

KASANDRA
Ti se sigurno ni ne sjećaš.

JOŠKO
Kako ti znaš čega se ja sjećam, a čega ne?

KASANDRA
Čovjek zna ono što vidi.

JOŠKO
Sve bitne stvari su nevidljive.

KASANDRA
Ali kad izostaju su vidljive.

LARA
Razgovarate programerskim jezikom.

JOŠKO
Kao slonovi u dućanu keramike.

DAVOR
Baš. Ja ništa ne razumijem.

STEFAN
Više kao programeri u dućanu keramike.

KASANDRA
To nema smisla.

STEFAN
Nemaju ga ni vaše svađe.

KASANDRA
Nisu to svađe.

JOŠKO
To je borba.

STEFAN
Zar je svaki odnos borba?

KASANDRA
Ili je borba ili nije odnos.

LARA

Još jedna potpuna neistina.

STEFAN

Znači da ipak postoji neki odnos? Neka nužnost? Ljubav, možda?

KASANDRA

I stol je u odnosu sa svojim nogama. Ali to ne znači da te noge ne bi bile sretnije kao klavir.

DAVOR

Tko je sada noga, a tko klavir?

KASANDRA

Jesmo li mi to upravo svjedočili davoriziranju?

LARA

Ima pravo.

DAVOR

Ja isto mislim da imam pravo iako sam u vašem stanu.

KASANDRA

Potpuno je prirodno da ja ispadam jedini manijak ovdje. Jer nemam tu sreću da zaboravljam.

JOŠKO

Tvoje optužbe su postale toliko dosadne, ja sam muškarac koji ništa ne pamti, zlatna ribica u akvariju tvojih uspomena. Pusti nas da živimo, nemamo ti se više što dokazivati i konačno sjedni za stol!

Kasandra ne ustaje s kauča.

KASANDRA

Davor i ja smo dva historijska principa. Mi smo Inke i konkvistadori, Grci i Perzijanci, Japanci i Nizozemci, Arijadna i Tezej.

LARA

Davore, stvarno oprost.

DAVOR

Sve je u redu, shvaćam je.

JOŠKO

Ne pravi se pristojan, nitko nju ne shvaća. Između tvojih analogija i svijeta kojim si okružena zjapi crna rupa.

KASANDRA

Kako se onda možemo ne razumjeti kada se tako dobro razumijemo?

LARA

Evo ga, živjeli, svi sve razumiju.

KASANDRA

Ti ništa ne razumiješ.

DAVOR

Ne bi se baš složio.

KASANDRA

To je jasno.

JOŠKO

Draga. Molim te. Barem zbog Lare. Znaš koliko smo čekali da nađe nekoga.

KASANDRA

Baš sam ja čekala Davora.

LARA

Da nađem nekoga?

KASANDRA

Nije htio zvučati bezobrazno. Samo je nespretn s jezikom.

LARA

Kao da sam ja tražila nekoga.

KASANDRA

Kao da sam *ja* tražila nekoga.

LARA

Dobro, mora li i ovo biti o tebi?

KASANDRA

Ništa nije o meni, ništa ti nije jasno. Sve je o meni, o tebi, o tvojoj baki. Baka je zapela u krevetu, ja sam zapela na kauču, ti si zapela u frižideru.

DAVOR

Volimo papati.

LARA

Ovo je bilo odvratno.

KASANDRA

I onda se čudiš što ne razgovaramo, a ne razgovaramo jer se na sve vrijeđaš.

LARA

Ne vrijeđam. Ti me više ne možeš uvrijediti. Ti si jedna nesretna žena kojoj je cvijeće izgubilo miris, kojoj su filmovi izgubili boju i kojoj je hrana izgubila okus. Paseš travu prošlosti.

STEFAN

Kravetino.

LARA

A tvoj sin se ne usudi reći ništa ni tebi ni meni ni samome sebi. Niti sebi! On ne postoji. A urušit će se sam u sebe još strašnije od tebe.

JOŠKO

Stani, Lara.

LARA

Neću više stajati.

KASANDRA

Onda nađi posao.

DAVOR

To smo riješili. Nisi im rekla?

KASANDRA

Rekla što?

STEFAN

Ozbiljno misliš da ću se urušiti sam u sebe? Što to znači uopće? Zvuči jezivo.

KASANDRA

Što nam nisi rekla?

DAVOR

Laru čeka jedan klasični epilog. U kući dovoljno blizu, a srećom dovoljno daleko od grada. Sa psima koji trčkaraju okolo, smrznutim mesom u škrinji, a zamislite, imamo doma i knjiga. A ne bi vjerovali, nekada se te knjige i čitaju. Imamo i visoke stropove. Imamo i mamu i tatu i ovakvog jednog djeda.

LARA

Imaju i sutra.

DAVOR

A sutra Lara ima svoj prvi dan posla, u firmi u kojoj i ja radim.

KASANDRA

Posljednji trenuci posljednje pauze između činova. Došao je jedan Davor koji će u jednom srkljaju pošljokati naše običaje, i dugu povijest naše obitelji.

LARA

Ne, ne mogu. Idemo. Davore, žao mi je. Možda ti se ni ne trebam ispričavati jer ovo je bilo jako korisno. Donijela sam vam jedan prozorčić u normalni svijet, donijela sam vam svoj novi komadić sebe, niste trebali ništa reći, ništa napraviti, samo sam htjela neki bljesak ljudskosti. Niste niti pomislili koliko mi je bitna ova večer. Ni na što više ne mislite, a riječi koje koristite su vas davno prerasle. Davore, idemo, odlazimo. A sa nama odlazi i prozorčić u život. Ostajete sami.

Lara ustaje, odlazi po kaputić, Davor se polagano ustaje s vidljivim osjećajem neugode.

STEFAN

Što si mislila kad si rekla da ću se urušiti u samog sebe?

LARA

Samo diši.

STEFAN

Da se svi spojimo u jedno tijelo, možda bi i ispao neki čovjek.

DAVOR

Svejedno, meni je bilo drago. Kad je teško, samo treba...

Davor gestikulira duboko disanje.

LARA

Idemo.

DAVOR

Ugodnu večer.

Odlaze, zatvaraju vrata za sobom.

STEFAN

Ja ne znam zašto se ovdje itko voli i zašto se itko mrzi.

JOŠKO

Tvoja mama ima odgovore na sve. Znao sam da ćeš ih otjerati, ali ne u tako kratkom roku.

KASANDRA
Neka su otišli, i oni i prozorčić. Molim te.

STEFAN
Ni meni se baš nije sviđjela ta metafora. Život je uvijek život, kakav god bio.

KASANDRA
A onaj koji teško diše zahvalniji je na kisiku od ostalih. Ionako mrzim jesti perad. Stefane, hoćeš mi otići u onu dežurnu ljekarnu?

Kratka stanka.

STEFAN
Neću.

KASANDRA
Zašto?

STEFAN
Neću. Samo neću.

PROLJEĆE

Televizor gori. Kasandra spava na kauču. Joško je za stolom, čita novine. Stefan ulazi u stan.

JOŠKO
Gdje si bio? Skoro će početi kviz, zar ne?

STEFAN
Nebitno.

JOŠKO
Nije nebitno. I loša reklama je reklama. A i nisi se osramotio.

STEFAN
Ne znam, valjda nisam.

JOŠKO
A gdje si bio?

STEFAN
Na groblju.

JOŠKO
Kako to?

STEFAN
Ne znam. Osjetio sam potrebu.

JOŠKO
To je lijepo. Plemenito.

STEFAN
Ne vidim što je u tome plemenito.

Kasandra se okreće na kauču, budi se.

KASANDRA
Kako mi se puši. Najviše mi fali cigareta nakon popodnevnog drijemanja.

JOŠKO
Skoro će Stefan biti na televiziji.

STEFAN
Nemojte gledati.

JOŠKO
Naravno da ćemo gledati.

KASANDRA
Kome si bio na grobu?

STEFAN
Baki.

KASANDRA
Kojoj baki?

STEFAN
Bio sam i do jedne i do druge bake. Puno sam hodao. Ali imao sam novaca za samo jedan buket.

JOŠKO
Kome si ga ostavio?

KASANDRA
Ozbiljno, Joško?

STEFAN
Odi pa provjeri.

KASANDRA
Dobro si mu rekao.

JOŠKO
Groblja su bitno uporište civilizacije. Ali mrtvi žive s nama, ne na groblju. Djed više ni ne može ići.

KASANDRA
On je ionako od svoje sobe napravio hram. Reci mu da upali televizor.

Joško odlazi u djedovu sobu.

STEFAN
Tvojoj mami sam ostavio cvijeće.

KASANDRA
Možeš je zvati baka.

STEFAN
Zovem je baka, bez brige. Danas sam se probudio i istog trenutka osjetio potrebu da odem na groblje.

KASANDRA
Lijepo da si otišao.

STEFAN
Ne znam ja više što je lijepo, niti što je nelijepo. Ali sam zato danas kad sam se spuštao s Mirogoja napisao pjesmu.

KASANDRA
Hoćeš nam je odsvirati?

STEFAN
Ne takvu pjesmu.

KASANDRA
Hoćeš mi je onda pročitati?

Stefan vadi mobitel, čita pjesmu.

STEFAN
Draga bako, gdje si? Stojim ti nad grobom i slušam si misli.
Kamen tvoga sitnog doma hladi me u ljetni dan.
Ne sjećam te se više mnogo Niti mogu sa sigurnošću znati
Koliko mozak može da pamti
Što bi rekla na to da pišem pjesme Ovako mlad i ovako glup
Tvoj unuk u kojeg si polagala najveće nade Sjeo je na hladni rub
Unuk tvoj je budala
Koja sama polaže nade u sebe
U bake i prošlost više ne vjerujem.

Duža stanka.

Treba još možda srediti ritam malo.

KASANDRA
Ostavi je takvu kakva je.

STEFAN
Što misliš što bi baka rekla da joj pročitam ovo?

KASANDRA
Mislim da bi bila tužna. Stefane, mogu li te zamoliti, i obećajem ti da te molim po zadnji put. Hoćeš li mi otići u ljekarnu po recept?

Joško ulazi natrag u dnevnu sobu.

STEFAN
Zadnji put?

KASANDRA
Zadnji.

STEFAN
Ali nemojte gledati kviz.

Stefan odlazi.

KASANDRA
Samo je još malo htio biti dječak, nismo mu to dopustili.

JOŠKO
Sad će nacija vidjeti kakvog sina imamo.

KASANDRA
Ostavljam te, dragi Joško. Nakon duge i teške bolesti, prošlost je danas izgubila bitku.

JOŠKO
Znam. Očekivao sam to.

KASANDRA
Eto da te barem jednom poslužila intuicija.

JOŠKO
Hoćeš li i ovaj kauč onda ostaviti?

KASANDRA
Znaš da hoću. Bit ću prisiljena na to.

JOŠKO
Hoću li ikada dobiti odgovore na neka pitanja?

KASANDRA
Koja?

JOŠKO
Ne znam. Morat ću ih smisliti. Dobro formulirati.

KASANDRA
Sad će kviz. Šuti.

JOŠKO
Kako? Zašto sada?

KASANDRA
Da se nešto dogodi. Da nešto pobijedi. Ja znam da ja nisam pobjednik. Nisi bogme ni ti. Ali možda nešto, neki atom našeg života, ono bitno i nevidljivo može pobijediti.

JOŠKO
Tako da se promijenimo. Ne da na silu mijenjamo okolnosti.

KASANDRA
Sada će kviz. Gledat ćemo našeg sina.

JOŠKO
Našeg sina kojem sam pričao priče o Dedalu, Ikaru, labirintima, Vikinzima.

KASANDRA
Sina kojem sam pohala šnicle, rezala mu nokte, gladila mu noge da sigurnije zaspe.

JOŠKO
Ja sam mu osvjetljivao djetinjstvo antikom.

KASANDRA
Voljeli smo ga.

JOŠKO
Puno. I ja sam tebe volio puno.

KASANDRA
Evo ga. Svoj novi neuspjeh odlučio je ukrasiti leptir mašnom.

JOŠKO
Tata, gledaš?

DJED
Gledam!
(iz sobe)

JOŠKO
Ostavljaš me sa sinom i invalidom?

KASANDRA
Ostavljam i sebe. Svi ćemo sve ostaviti.

JOŠKO
Lijepo izgleda na ekranu.

KASANDRA
Izgleda kao čovjek s nekom pričom iza svog lica.

JOŠKO
Svi smo tako zračili. Svi smo imali priču.

KASANDRA
Bez ljubavi nema priče. Samo pukotine.

JOŠKO
Strašno mi je to.

KASANDRA
Je.

JOŠKO
Ne, strašno mi je da možeš biti takva. I da godine koje smo zajedno proživjeli ti koristiš kao veliku arhivu zla i nepravdi.

KASANDRA
Gledaj si sina.

JOŠKO
Ti si ga gledaj.

KASANDRA
Ja gledam.

JOŠKO
Da nije na televiziji ne bi ga gledala.

KASANDRA
Ovako gledam.

JOŠKO
Gleda li Lara?

KASANDRA
Zna u koliko je sati. Ako želi gledati, gleda.

JOŠKO
Valjda gleda. I to je to?

KASANDRA
Nemoj molim te.

Otključavanje vrata. U sobu ulazi Stefan.

STEFAN
Jesam rekao da ne gledate?

KASANDRA
Kako si tako brz?

STEFAN
Jer sam znao da ćete gledati.

JOŠKO
Nemoj gasiti.

KASANDRA
Smije cijela država a mi ne smijemo?

STEFAN
Nemojte molim vas.

JOŠKO
Znaš da nas tvoja mama napušta?

KASANDRA
Šuti molim te.

JOŠKO
Ne, pa bolje čuje nego da vidi.

STEFAN
O čemu pričaš?

JOŠKO
O tome da je to tako. I navodno moraš biti ponosan na nas jer rijetki ljudi u našim godinama mogu govnu reći govno i suočiti se s prazninom koegzistiranja. Jesmo li sada u pauzi između činova?

STEFAN
Jebeni El Salvador! Nemojte jebeno gledati! Poslušajte me barem jednom. El Salvador nema izlaz na Karipsko more! Jebeni El Salvador! Mala i nebitna država.

JOŠKO
A naša je velika i bitna. I El Salvador je bio točan odgovor?

STEFAN
Da.

JOŠKO
Što si ti odgovorio?

STEFAN
Nikaragva.

KASANDRA
I s tim odgovorom si...

JOŠKO
...nemoj.

STEFAN
Nemojte.

KASANDRA
Nemoj se mnogo žalostiti.

STEFAN
Ja sam ostao bez nešto novaca. Djed je ostao bez noge.

JOŠKO
Tko će nama kuhati? Dva gladna lava.

STEFAN
Dva lava gladna života.

JOŠKO
Ovako bi trebalo, onako bi trebalo. Ovaj put vodi u narančaste sumrake, onaj put vodi u samosažaljenje. Lift vodi u podrum naših strahova, stepenice na terasu na kojoj se simultano odigravaju naša djetinjstva. Šatori od svježe opranih plahti i sok od bazge. Gledamo u nježni sumrak grada. A koliko prozora u našem dvorištu proljeva suze za nikada dočekanom srećom?

KASANDRA
Misli sam da ću udahnuti još jednom onaj proljetni povjetarac. Vraćamo se doma s izleta, proljetni sumrak, zlatni Zagreb, vozimo se zelenim valom. Hvatamo točno onaj dio dana kada Zagreb podsjeća na Pariz. Nešto je padalo, čini mi se. Ti pališ brisač stakla i otklanjaš pet šest proljetnih kapljica. Neće padati, rekli su, ali neka pada, može padati! Dolazimo doma, Stefan i Lara se utrkuju

tko će prvi do stana. Ja se penjem stepenicama, imam 35 godina i sretna sam žena s umornim nogama. Lara je pobijedila u utrci i prva ušla u stan. Ti si nam otišao po bocu vina. Slijedi kontrola od krpelja. Oni stoje na stolcima i čekaju da ih pregledam. Valjali su se po travi, penjali po stablima, ne smije se s krpeljima igrati. Pravim im vruću kupku. Stefan nosi autiće u kupaonicu, Lara mu govori da su autići glupi. Svejedno ih baca u kadu. Vadim šnicle iz frižidera, spohat ću ih. Kupka i mirisi finih sapuna iz kupaonice, u kuhinji počinje mirisati po sretnom djetinjstvu. Poham kao prava mama. Šnicli su zlatni i hrskavi. Tapkam ih da papir popije svu mast. Tunkam zadnji šnicl u prezle, gledam kroz prozor. Zasivilo se, sijeva iznad Medvednice. Krivo su prognozirali. Brišem djecu od kupanja, čujem pljusak izvana. Sjedamo za stol. Oni jedu šnicle, ja pušim cigaretu. Ustajem, gledam kroz prozor i gledam u grad koji će nakon kišne kupke zadovoljno zaspati.

JOŠKO

Ustajem, gledam kroz prozor i vidim porušene fasade, bezbojne prozore s umjetnim orhidejama.

STEFAN

Ustajem, oblačim tenisice, odlazim iz stana deseti put u danu samo da se ne sjećam.

KASANDRA

Ovaj kauč bio je vjeran suputnik.

JOŠKO

Ispuhali smo se.

STEFAN

Ja se nisam niti napuhao. Mama, ako je to zbog pjesme, to sam napisao u afektu. Vjerujem i u bake i u prošlost.

KASANDRA

Znam da vjeruješ.

Djed proviri iz sobe.

DJED

Nikaragva, Nikaragva. Dobro si se borio, Stefane.

STEFAN

Ti si se isto dobro borio.

DJED

Ali koliko vi možete pričati, to je nešto gotovo romantično.

KASANDRA

Slušali ste?

DJED

Nakon ovih desetljeća što smo zajedno živjeli, možeš mi početi govoriti ti.

KASANDRA

Slušao si nas?

DJED

Jesam. Otkako sam izgubio nogu bolje čujem. Žalimo se na tijela, zarobljeni smo u njima, a pametnija su od nas.

STEFAN

Mene jako boli.

DJED

Kad si mlad ništa ne boli.

STEFAN

Ti si jako mudar i sijed, ali to što si rekao je ogromna neistina.

DJED

Možda.

JOŠKO

Vidiš kako ne moramo ništa znati da bi se voljeli. Dovoljan je samo jedan možda.

KASANDRA

Možda. Ja idem. Bolje pred publikom.

DJED

Čekaj.

KASANDRA

Recite? Reci. Jesmo li nešto preskočili?

DJED

Sve ste preskočili.

Stefan sjedne za klavir, diže poklopac pa svira još nenapisanu temu svoje obitelji. Joško sjedne na kauč, Djed se vraća u svoju sobu. Kasandra nježno zatvara vrata za sobom.

KRAJ